

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Přírodovědecká fakulta

**Participativní management a návrh vegetačních prvků
krajinné kompozice na Štěkeňsku**

Bakalářská práce

Jiří Šindelář

Vedoucí práce: RNDr. Tomáš Kučera, Ph.D. (PřF JU)

České Budějovice

2014

Šindelář, J. (2014): Participativní management a návrh vegetačních prvků krajinné kompozice na Štěkeňsku. [Participative management of vegetation in designed landscape in the Štěkeň area. Bc. Thesis, in Czech.] - 51 p., Faculty of Science, The University of South Bohemia, České Budějovice, Czech Republic.

Anotace:

This thesis is a basework for a grant application for the project of restoration of tree lines in the Štěkeň area. The general aim of this proposal is (1) to prepare inventory of present tree and alley composition, and (2) to prepare the inventory of spatial distribution of old and memorial trees in the study area. The restoration of vegetation is supported by the project of landscape heritage area, which was prepared during the workshop of landscape architects in 2013.

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, dne 23. 4. 2014

Jiří Šindelář

Poděkování:

Chtěl bych poděkovat svému školiteli RNDr. Tomáši Kučerovi, Ph.D. za vedení práce, čas a trpělivost, dále pak Mgr. Stanislavu Grillovi za pomoc při zpracování dat v programu ArcGIS, a také Ing. Miroslavu Šobrovi za konzultace k postupům ve správních řízeních.

Dále bych chtěl poděkovat Ing. Martině Roudnické, Petrovi, Ivanovi a zejména celé své rodině za jejich podporu.

Obsah:

1. Úvod	1
2. Charakteristika zájmového území	2
2.1. Základní údaje	2
2.2. Historická komponovaná krajina Štětceňska	3
2.2.1. Zámecký areál	3
2.2.2. Severní část krajinné kompozice	4
2.2.3. Jižní část krajinné kompozice	4
3. Rešerše	5
3.1. Vnímání krajiny („landscape perception“)	5
3.2. Vizuální charakter a struktura krajiny	5
3.3. Historické komponované krajiny	7
3.3.1. Prostorové, vizuální a symbolické vazby v komponovaných krajinách	8
3.3.2. Skladba krajinné kompozice	9
3.4. Původ a historie liniových prvků v krajině	11
3.4.1. Druhovú skladbu alejí a stromořadí	14
3.5. Urbanismus a zelená infrastruktura	15
4. Cíle projektu	16
5. Hypotéza	16

6. Návrh projektu	17
6.1. Postup správního procesu při obnově liniových prvků v krajinné oblasti Štěkeňska - identifikace účastníků procesu	17
6.2. Průzkum zájmových území	22
6.2.1. Metodika inventarizace dřevin a monitoringu.....	22
6.2.2. Výsledky průzkumu a navrhovaná opatření v jednotlivých územích	22
6.2.2.1. Zámecký park	23
6.2.2.2. EVL a PP Štěkeň	26
6.2.2.3. Pozemky v okolí EVL a PP Štěkeň	28
6.2.2.4. Bažantnice s alejí	30
7. Harmonogram prací	32
8. Finanční rozvaha	33
9. Závěr	33
10. Seznam literatury a ostatních zdrojů	34
10.1. Literatura	34
10.2. Internetové zdroje	37
10.3. Právní předpisy	37
10.4. Zdroje obrázků	37
11. Přílohy	38

1. Úvod

Stromy jako symboly života provázejí lidstvo již od nepaměti. V současnosti snad neexistuje člověk, jemuž by byly neznámými pojmy slova alej či stromořadí. Obvykle si pod těmito pojmy představíme jednu či více řad stromů, obvykle stejného věku, vysázených v určitém sponu. Aleje a stromořadí pro nás představují neoddělitelnou součást naší krajiny (Velička, 2010). Aleje ve volné krajině doprovázejí cesty, silniční komunikace, hráze rybníků i břehy vodních toků, ale také zdůrazňují kompoziční linie v historických komponovaných krajinách. Aleje svými proporcemi poutají pozornost a významně dotvářejí krajinný ráz (Hrušková et al. 2012). Specifickou kategorií mezi volně rostoucími dřevinami tvoří jedinci významní svojí polohou, věkem, mohutným vzrůstem, estetickým působením, jedinečným vzhledem svého kmene či koruny, nebo k nimž se váže historická událost, pověst či významná osobnost. Takové dřeviny jsou vyhlašovány za „Památné stromy“ (Hyťha et al. 2007).

Mnoho dřevin se v současnosti nachází v pokročilém věku a v budoucnu bude potřeba zajistit jejich odbornou obnovu. Odpovídající péče o staré dřeviny však vyžaduje syntézu znalostí z oborů přírodovědeckých, jako jsou dendrologie, arboristika, botanika, mykologie, zoologie, fyziologie rostlin, fytopatologie, ale také znalostí z oborů historie a estetiky (Reš & Štěrba, 2010).

Staré dřeviny plní v krajině mnoho funkcí. Jednak je to funkce estetická, kulturní, historická, ekologická nebo stabilizační, avšak jednou z nejdůležitějších funkcí je funkce biologická. Staré dožívající dřeviny nebo již mrtvé stromy jsou útočištěm mnoha druhů živočichů. Matějková et al. (2009) uvádí, že důležitost stromu z biologického pohledu roste s jeho stářím mnohdy exponenciálně. Z hlediska ochrany přírody je nejvýznamnější zejména přítomnost ohrožených druhů xylofágního hmyzu, který ke svému vývoji potřebuje dobře osluněné, staré dutinové stromy. Posledním refugiem xylofágního hmyzu jsou dnes často dřeviny v blízkém okolí lidských sídel, protože z volné krajiny jej vytlačil nevhodný způsob hospodaření (Čížek & Procházka, 2010).

Stav mnoha starých alejí je v současnosti neuspokojivý zejména z hlediska památkové péče a z hlediska bezpečnosti. Tato situace je výsledkem nedostatečné péče a údržby v minulosti. Názory jak přistupovat k obnově těchto alejí se liší dle jednotlivých odborných profesí. Zatímco ochrana přírody usiluje o ponechání starých alejí jejich

přirozenému rozpadu, památková péče má zájem o jejich autentickou obnovu. Z hlediska bezpečnosti naopak dochází často rovnou ke kácení těchto vzácných biotopů (Borský, 2010).

V mé práci se soustředím na inventarizaci a návrh obnovy dřevin v krajinné kompozici Štětkeňska. Návrh obnovy dřevinné skladby se bude týkat jednotlivých významných celků krajinné kompozice. Vzhledem k faktu, že součástí krajinné kompozice je území EVL s předpokládaným výskytem silně ohroženého tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*), bude kromě kompozičně významných dřevin brán zřetel především na dožívající dřeviny nesoucí stopy přítomnosti xylofágního hmyzu a na možnost dosadeb dřevinných linií, které by se v budoucnu mohly stát potenciálním stanovištěm tesaříka obrovského. Výsledkem práce bude prostorová inventarizace stávajících kompozičně významných dřevin, dále jedinců se stopami přítomnosti xylofágního hmyzu a navrhovaných dosadeb jednotlivých stromů a linií. Prostorová inventarizace bude provedena v geografickém informačním systému ArcGIS. Výsledné řešení by nemělo být v rozporu s požadavky ochrany přírody ani s požadavky památkové péče.

2. Charakteristika zájmového území

2.1. Základní údaje

Krajinná oblast Štětkeňsko se nachází v Jižních Čechách 7 km východně od města Strakonice. Území se rozkládá mezi obcemi Štětkeň a Nové Kestřany severně od řeky Otavy a obcemi Přeborovice, Čejetice a Mladějovice jižně od řeky a leží v nadmořské výšce 375 – 422 m.n.m. (obr. 10.1). Krajinný celek je součástí Kestřanské pánve na západě oddělené od Strakonické kotliny Radomyšlskou pahorkatinou. Na východní straně pozvolna klesá do Putimské pánve ohraničené na východě Mladějovickou pahorkatinou. Řeka Otava protéká územím ze západu na východ širokým plochým údolím vymezeným na západě nad obcí Štětkeň lesnatou výšinou Brdo (508 m.n.m.) a jižně pod obcí Mladějovice lesnatými kopci Radovec (635 m.n.m.) a Knížecí kámen (597 m.n.m.). Krajinný celek se rozkládá na ploše přibližně 20 km² a tok řeky Otavy jej dělí na severní a jižní část. Každá z částí se vyznačuje odlišným charakterem krajiny. (Pavlátová & Ehrlich, 2004)

Krajinná oblast Štětkeňsko patří do Českobudějovického bioregionu, který je tvořen pánví vyplněnou kyselými sedimenty s rozsáhlými podmáčenými sníženinami. Z hlediska potenciální vegetace je bioregion tvořen acidofilními doubravami, luhy a olšinami, charakteristické je také zastoupení mokřadních a vodních stanovišť. V bioregionu převažují hercynské prvky a zvláštností jsou lesy hájového charakteru bez účasti habru a podmáčené

lesy se zastoupením dubu, jedle a smrku. Bioregion byl pravděpodobně osídlen o něco později než přilehlé Pošumaví, protože jádro oblasti bylo původně bažinaté. Krajina je dnes převážně odlesněná. V 15. a 16. století zde byly vybudovány složité rybníční soustavy, díky nimž vznikla harmonická a hospodářsky využitelná krajina. Vlhké louky, v minulosti typické pro tento bioregion, byly z velké části převedeny na ornou půdu nebo zmeliorovány (Culek, 1996).

2.2. Historická komponovaná krajina Štěkeňska

Historickou komponovanou krajinu Štěkeňska popisují ve své knize Pavlátová & Ehrlich, (2004). Vznik a vývoj krajinné kompozice je bezprostředně spjat se zámeckým areálem. Celkové schéma krajinné kompozice Štěkeňska ukazuje obr. 10.4.

2.2.1. Zámecký areál

Zámecký areál je situován na okraji návrší v západní části obce Štěkeň a společně s kostelem svatého Mikuláše tvoří krajinářskou dominantu širokého okolí. K zámku přiléhá ze západní strany krajinářský park o výměře 12 ha, který se rozkládá po obou stranách komunikace Štěkeň - Strakonice. Na severní straně k zámku přiléhá užitková zahrada. V jihovýchodní části zámku se nachází vyhlídková terasa se sedátko, ze které se otevírají četné výhledy do údolí řeky Otavy až na lesnatý horizont, kam dosahoval lovecký revír Štěkeňského panství.

Krajinářský park se rozkládá kolem kompoziční osy orientované na západní průčelí zámku s předsazeným okrouhlým schodištěm. Před schodištěm se nachází obdélníkový travnatý parter, jehož severozápadní okraj vymezují dva věkovité památné duby letní s nově postavenou kapličkou P. Marie a kamenný bazén oválného tvaru, v jehož středu se nachází kruhová fontána. Na parter navazuje v ose průhledový palouk. V severozápadní okrajové části parku se nachází hřbitov sester řádu Congregatio Jesu. Uvnitř parku se díky členitosti terénu nabízí řada průhledů orientovaných na zámek, kostel i solitérní dřeviny podél okraje louky. V jihozápadní části parku vedle kostela se hřbitovem se nalézají odpočívadla, z nichž se otevírají výhledy daleko do údolí řeky Otavy. Park dále pokračuje západním směrem v mírně svažitém terénu až k vodnímu náhonu a řece Otavě, kde přechází do kulturní krajiny.

Původní celistvost parku je narušena komunikací Štěkeň - Strakonice a kompozice spodní části parku je narušena negativními stavebními zásahy. U parkové pěšiny v západní části spodního parku se nachází kamenný pamětní sloup. Celkové schéma parku ukazuje obr. 10.5.

Zámecký park bude v budoucnu potřebovat celkovou kvalifikovanou rehabilitaci. Stav parku je v současnosti uspokojivý pouze v nejbližším okolí zámku. Ve vzdálenějších západních částech a ve spodní části parku míra údržby klesá. Plochy jsou zarostlé nálety, původní cesty jsou nezřetelné a prostorové a půdorysné schéma parku se vytrácí.

Porost zámeckého parku je tvořen zejména listnatými dřevinami domácího původu, jako jsou lípa srdčitá (*Tilia cordata*), lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*), dub letní (*Quercus robur*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*), javor mléč (*Acer platanoides*), javor klen (*Acer pseudoplatanus*). Z jehličnanů se v parku vyskytují borovice lesní (*Pinus sylvestris*) a smrk ztepilý (*Picea abies*). Dále se také v parku nacházejí cenné dendrologické exempláře, jakými jsou dub červený (*Quercus rubra*), dub letní (*Quercus robur* 'Fastigiata'), dub velkokvětý (*Quercus macranthera*), dub velkoplodý (*Quercus macrocarpa*), javor mléč (*Acer platanoides* 'Dissectum'), jedle kavkazská (*Abies nordmanniana*), jedle ojíňená (*Abies concolor*), jedlovec kanadský (*Tsuga canadensis*) a líska turecká (*Corylus colurna*).

2.2.2. Severní část krajinné kompozice

Krajinná kompozice severně od řeky Otavy představuje přehlednou a geometricky členěnou krajinu. Krajina je členěná soustavou dubových alejí do přehledných prostorů menšího měřítká bez dalších vegetačních prvků. Jednotlivé plochy dnes mají podobu luk nebo polí a pouze ojediněle se na nich vyskytují solitérní dřeviny. Nejvýznamnější ze soustavy alejí severní krajinné kompozice je dubová alej na historické spojnici významných obcí štěkeňského panství - Štěkně a Čejetic. Při výjezdu ze Štěkně se dochovaly duby o stáří cca 200 let. Ostatní dubové aleje provázejí polní cesty a rozsáhlou síť odvodňovacích stok, procházejících územím Buzov mezi Štěkní a Novými Kestřany. Na lokalitě Buzov se nachází EVL a PP Štěkeň (CZ0313122), jediná lokalita výskytu silně ohroženého tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*) v severozápadní části jihočeského regionu (www.nature.cz).

2.2.3. Jižní část krajinné kompozice

Krajinná kompozice jižně od řeky Otavy má zcela jiný charakter než kompozice severní. Jedná se o romantickou krajinu, nepřehlednou, určenou k lovu, s remízky, loveckými revíry, rybníky a alejemi lemujícími cesty a rybníční hráze. Nejzachovalejším bývalým loveckým revírem je mladějovická bažantnice. Plocha bažantnice je členěna čtyřmi cestami, které se paprscitě rozbíhají z jejího středu. V průhledech některých cest se jako pohledové dominanty dochovaly duby z původního porostu, jejichž stáří je cca 300 let. Bažantnice je spojena dubovou alejí s oborou.

3. Rešerše

3.1. Vnímání krajiny („landscape perception“)

Krajina je dle zákona č. 114/1992 Sb. definována jako část zemského povrchu s charakteristickým reliéfem, tvořená souborem funkčně propojených ekosystémů a civilizačními prvky. Pro účely Evropské úmluvy o krajině je krajina definována jako část území vnímaného lidmi, jehož charakter je výsledkem akcí a interakcí přírodních a / nebo lidských faktorů (Council of Europe, 2000). Již zde vidíme mírný posun v definici a pojetí ochrany krajiny na úrovni EU. Krajinu lze vnímat z mnoha hledisek, např. morfologického, estetického, historického, politického, ekonomického, kulturního atd. (Forman & Gordon, 1993). Krajinu bychom tedy měli posuzovat dle tří hlavních domén - environmentální, ekonomické a kulturní, přičemž sociální rovina prolíná všemi výše zmíněnými. Vizuální dopad na krajinu spadá do kulturně-sociální domény (Sibille et al. 2009). V posledních letech vzrůstá potřeba začlenit vizuální charakter krajiny do krajinné politiky, plánování i monitoringu. K tomu výrazně napomohla také ratifikace Evropské úmluvy o krajině. Vynechání vizuální krajiny během posuzovacího procesu může mít za následek přijmutí nesprávných rozhodnutí (Dramstad et al. 2006).

Dle Jessel (2006) se vizuální krajina týká informační funkce ekosystémů a krajiny, která je spjata s environmentální strukturou krajiny a její funkcí pro uspokojování určitých potřeb lidského vnímání. Tyto potřeby zahrnují vybavenost krajiny podněty, prostorovou orientaci, a také esteticko-emocionální potřeby, jako jsou relaxace, identifikace nebo povzbuzení.

3.2. Vizuální charakter a struktura krajiny

Ode et al. (2008) definuje vizuální charakter jako „vizuální vyjádření prostorových elementů, struktury a vzorů v krajině“. Jedná se tedy o celkový a holistický dojem z krajinné scény. Celkový obraz krajiny nezahrnuje jen prostorovou a strukturní vrstvu, ale také vrstvu kulturní a vizuálně-estetickou. Tento holistický přístup reflektuje charakteristiku přírodního a kulturního prostoru a rozmanitost a krásu dlouhotrvajících a kultivovaných krajin. Obraz krajiny, její identita a přírodní a kulturní rozmanitost (vzhled jednotlivých elementů, místní zvláštnosti a jedinečnosti) jsou nejdůležitější faktory pro hodnocení, klasifikaci a ochranu místní i regionální krajiny před negativními dopady (Krause, 2001).

Na základě informační teorie a výzkumů lidského vnímání Jessel (2006) předkládá metodu pro popis vizuální krajiny na základě různých úrovní její komplexnosti. **Elementy** (úroveň elementů, strukturní diverzita) jsou rozličné formy využívání (land-use). Rozlišují se lineární a bodové strukturní elementy, marginální okrajové struktury, jako jsou okraje lesů a vodních útvarů, geomorfologické útvary, a také antropogenní elementy, jako jsou usedlosti a sídla roztroušená v krajině. Konfigurace těchto elementů je popisována jako krajinná diverzita. Diverzita také může být charakterizována ve světle fyzikálních aspektů (zejména sezónních změn v krajině), a také ve vztahu k vnímání krajiny lidskými bytostmi (rozmanitost vizuálních vztahů a vjemových dojmů, ale i smyslové vjemy jako pachy a zvuky).

Charakteristiky krajiny (tvarová úroveň) jsou typické konfigurace vzorů, sekvence typů krajinného pokryvu a využití (land-cover/use), soubory charakteristických tvarů (např. údolí nebo horské hřebenů) a charakteristické proporce krajiny, a tedy její zformované tvary a souvislosti. Příroda rozdílných a pozitivně vnímaných charakteristik je založena na faktu, že krajina je rostlá struktura díky svému rozsáhlému historickému vývojovému procesu, jehož stopy mohou být rozpoznány v krajinné kompozici (např. skrze určité typy land-use, stavby a další atributy, datující se do minulých období), a že určitá relativní permanence a stabilita přírodních procesů se sama ustanovila v dané části krajiny. Příkladem mohou být přetvoření říčních břehů v meandrech nebo opakující se rytmus kultivace v kulturních krajinách, který se projevuje různými způsoby dle převažujícího využívání (pole, louky, pastviny). Charakteristiky krajiny tedy nejsou určeny pouze prostorově-strukturními aspekty, ale také přítomností historického vývoje. Navíc v sobě zahrnují i vzácnost krajiny, projevující se v aspektech, jako jsou klid nebo přirozenost (chápaná jako absence lidských zásahů). Charakteristiky dále reflektují základní lidské potřeby, jelikož jsou často spojovány s identitou a pocitem sounáležitosti. Pro jedinečnost krajiny jsou charakteristické zejména historicky utvářené kulturní elementy, spojené s určitými symbolickými významy.

Charakter krajiny (prostorová úroveň) je celkový prostorový dojem z území, který je výsledkem interakcí mezi geomorfologií, půdami, prostorovým uspořádáním, a také strukturními a tvarovými prostředky a reprezentuje referenční úroveň pro posuzování a charakterizování elementů a charakteristik krajiny. Charakteristiky pomáhající určit prostorový dojem jsou např. pohledové struktury (horské hřebenů, reliéfové trhliny, okraje lesů) a vzdálené orientační body (zámky, kostelní věže, atd.), poskytující bohaté pohledové

vazby, jakož i celkové prostorové uspořádání. Pro percepci krajiny je také relevantní její přístupnost.

Ochrana **krajinného obrazu** může být efektivní jen v případě, že nejsou brány v potaz jen jednotlivé elementy a struktury dané oblasti, ale i prostorové uspořádání a vazby v bezprostředním okolí. Lokální zásahy mohou narušit estetické a vizuální hodnoty části nebo celé struktury sousedních míst narušením jejich výjimečné pohledové atraktivity. Vizuální informace a vnější estetické vlivy mohou být přerušeny nebo postiženy. Ve sledované oblasti nejsou důležité pouze znaky kompozice, ale také biodynamické aspekty a aspekty změny. Hlavní charakteristikou zcela koherentní krajiny je stav, kdy všechny funkce a procesy jsou nenahraditelnými částmi její vnitřní jednoty a podmínky jsou harmonické v čase a prostoru. Tato koherence může být narušena urbanizací nebo strukturami a aktivitami, které v krajině působí rušivě (Krause, 2001).

Hodnota krajiny je vyjádřena přítomností přírodních, historických a kulturních znaků, které vytvářejí pocit kulturně-historické kontinuity (lokálně specifické využití půdy, polní vzory, tradiční architektura atd.). Lokální oblasti jsou někdy silně specifické a jsou vnímány fyzicky, vizuálně nebo kulturně prostřednictvím individuálních fyziognomií, jako jsou dílčí složky, zvláštní stavby a historické památky. Tyto znaky mohou být malé, avšak mohou sloužit jako atraktory v širším krajinném kontextu. Typickými příklady mohou být staré stromy, nedotčené lesy nebo vzácné habitaty mezi poli a zahradami (Krause, 2001).

Hodnocení krajinných prvků a individuálních částí krajinného obrazu by mělo být prováděno na úrovni ekologického a udržitelného využití půdy a krajinného plánování. V krajinném plánování takového hodnocení vyžaduje kombinaci profesionálních posudků, odborných názorů i preferencí veřejnosti. Ochrana krajiny a její identity by však neměla zamezovat novému rozvoji, který může ustanovit nové hodnoty (Krause, 2001).

3.3. Historické komponované krajiny

Tvář krajiny je odnepaměti spojena s činností člověka a jeho kulturou. Lidé přetvářejí krajinu na základě politických poměrů, estetických preferencí, zvyklostí a také ekonomické situace daného období. Lze tedy říci, že kultura přetváří krajinu a krajina ztělesňuje kulturu (Nassauer, 1995).

Komponované krajiny se svým charakterem řadí mezi krajiny kulturní, jejichž kompozice vycházela z předem daného záměru (Balcarová & Kulišťáková, 2012). Komponované krajiny byly navrhovány dle designových principů nebo tradic a jsou důležité

na poli krajinné architektury. V jejich posuzování hrají významnou roli estetické hodnoty. Integrita krajinných kompozic může být posuzována vzhledem k jejich původnímu vzezření, které lze vysledovat na základě dochovaných původních materiálů (Clement, 1999). Takový typ kulturních krajín se vyznačuje prostorovým uspořádáním zahrnujícím v sobě „vyšší“ umělecký, estetický nebo symbolický řád. Krajinné kompozice svým projevem ovlivňují vizuální kvalitu prostoru, genius loci, krajinný ráz a celkovou atraktivitu a identitu daného území (Kulišťáková et al. 2011). Výbor pro světové dědictví (UNESCO) definuje komponované krajiny jako kombinovaná díla přírody a člověka dokládající historický vývoj lidské společnosti a sídel, která jsou ovlivněná fyzikálními jevy nebo příležitostmi danými jejich přírodním prostředím, a také postupným kulturním, společenským a ekonomickým vývojem. Mezi komponované krajiny jsou řazeny jak rozsáhlé krajinné kompozice, tak i zahrady a parky (www.whc.unesco.org). Komponované krajiny jsou tedy mnohvrstevným a komplikovaným pokusem o vyjádření procesu hledání rovnováhy mezi člověkem a přírodou (Kulišťáková et al. 2011).

Ačkoli komponované krajiny v minulosti představovaly poměrně rozšířený způsob kultivace prostoru, díky kontinuální proměně krajiny již nemusí být v současnosti v některých územích na první pohled patrné (Kulišťáková et al. 2011). (Balcarová & Kulišťáková, 2012) upozorňují na postupný zánik historických prostorových vztahů a rozpad celistvosti komponovaných krajín vlivem nešetrného vývoje území v důsledku neznalosti dané problematiky.

Záměrné komponování krajiny je vlastní zejména baroknímu období, které vtisklo české krajině její dodnes typický ráz (Kupka in Vorel & Sklenička, 2007). Ačkoli se česká krajina často označuje jako krajina barokní, její podobu dotvářely krajinné úpravy 2. poloviny a konce 19. století. V některých územích můžeme nalézt drobné krajinné prvky bez vzájemných souvislostí, jinde se naopak zachovaly rozsáhlé kompozičně provázané krajinné úpravy (Vorel & Sklenička, 2007).

3.3.1. Prostorové, vizuální a symbolické vazby v komponovaných krajínách

Jednotlivé prvky nebo skupiny prvků v krajinné kompozici jsou mezi sebou propojeny vzájemnými vazbami. Nově vytvářené prvky kompozice, byly do prostoru zapojovány tak, aby s vybranými charakteristikami a vlastnostmi krajiny společně vytvářely jednotný obraz. Propojení jednotlivých částí kompozice, mohlo být zprostředkováno

vazbami prostorovými, vizuálními nebo symbolickými. Ochrana krajinné kompozice tedy spočívá nejen v ochraně jednotlivých prvků, ale také jejich vazeb na ostatní části kompozice (Kubeša & Kulišťáková, 2010).

Prostorové vazby se v období baroka a klasicismu často orientovaly vůči okolním prostorovým dominantám. Těmito dominantami mohly být jak přírodní (např. vrcholy kopců), tak architektonické prvky (kostely, zámky, vstupní brány nebo drobné sakrální objekty). Prostorová vazba mohla být utvářena jako vazba kombinovaná, skládající se z prostorové linie tvořené cestou, alejí nebo průsekem a vizuální vazbou končící v místě objektu. Často však najdeme případy, kdy jsou prostorové osy směřovány k objektům nebo místům, které nelze vzhledem k reliéfu krajiny na dané spojnici spatřit. Takovýto druh vazby označujeme za **vazbu symbolickou** (Kulišťáková et al. 2011).

Dalším běžným principem v utváření vztahů mezi kompozičními prvky jsou **vizuální vazby**. Prvky krajinné kompozice byly často situovány tak, aby v krajinných scénériích tvořily pohledové dominanty nebo akcenty pohledu. Vizuální vazby se výrazně podílejí na percepci krajinné scény a jsou důležité pro pochopení programové náplně kompozice. Vzhledem k přirozené proměně kulturní krajiny v historickém kontextu hospodářských a ekonomických poměrů došlo ke změně prostorových vlastností a tím k přerušení mnoha vizuálních vazeb v krajině (Kulišťáková et al. 2011).

3.3.2. Skladba krajinné kompozice

Skladbu krajinné kompozice popisuje ve své metodice Kulišťáková et al. (2011). Celkovou krajinou kompozici lze rozlišovat na kompozici vnější a kompozici vnitřní. Vnější kompozice je dána fyzicko-geografickou a prostorotvornou úrovní, zatímco vnitřní kompozice je utvářena na abstraktní rovině a je dána myšlenkovou náplní, duchovním významem, ale i pohnutkami jejího tvůrce. Celistvost krajinné kompozice tedy utváří jak fyzické skladebné části, tak i její obsah, který je často vyjádřen symbolicky.

Dílní prvky krajinné kompozice mohou být plošného i bodového charakteru a jsou mezi sebou navzájem i mezi dalšími charakteristikami krajiny propojeny prostřednictvím rozličných vztahů v jednotný obraz. Neoddělitelný rámeček kompozice však tvořili také vlastnosti okolní krajiny, které přispívaly k celistvosti a charakteru krajinné kompozice.

Kompoziční body v krajinné kompozici můžeme chápat jako určitá centra nebo prostorové uzly, od nichž se kompozice odvíjí nebo k nim směřuje. Kompozičními body v krajinné kompozici jsou nejčastěji dominanty různého významu, které svým charakterem

poutají pozornost a tvoří akcenty krajinných vazeb. Těmito body mohou být i významná vyhlídková místa důležitá pro vnímání kompozice, jejichž poloha byla důmyslně vybírána.

Kompoziční linie mohou mít charakter fyzických, vizuálních, symbolických nebo kombinovaných os. Jsou to prostorové spojnice mezi dílčími plochami a body kompozice, jež zajišťují celistvost kompozice a hlavní prostorové souvislosti a vztahy mezi dílčími prvky kompozice.

Fyzické kompoziční vazby jsou podstatou hmotného základu kompozice a tvoří je cesty, aleje, lesní průseky, průhledy a pohledy. Tyto linie mohou být jak přímé (zejména v baroku a klasicismu), tak vinuté (romantismus).

Vizuální kompoziční vazby mají zásadní vliv na percepci krajinné kompozice. Tyto vazby jsou plně funkční, nejen při existenci pohledových spojitostí, ale také při existenci vyhlídkových míst či linií a pohledových ukončení. Ukončeními mohou být architektonické objekty i pohledy končící směrem k nebi, navozující pocit nekonečnosti. Vizuální vazby lze identifikovat z významných kompozičních míst, z vyhlídkových tras, jakými byly např. kočárové cesty nebo z přístupových míst, ze kterých se krajina otevírá pohledům – tzv. bran. Pohledové vazby v krajině byly v baroku a klasicismu často fixovány přímými alejemi a lesními průseky, v romantismu potom komponováním jednotlivých porostů. Takovéto fixované pohledové vazby jsou vazbami kombinovanými, zatímco čisté vizuální vazby jsou tvořeny přirozenou dominancí sledovaného objektu v otevřené krajinné scéně.

Symbolické kompoziční vazby souvisejí s obsahovou náplní kompozice. Jsou vyjádřením skrytých souvislostí a organizují kompozici v duchovní rovině. Příkladem těchto vazeb jsou kromě sakrálních symbolických vazeb (svaté kopce, křížové cesty), také periodicky se opakující vztahy, související s astronomickými jevy a časem. Vnímání těchto vazeb závisí na pohybu a postavení nebeských těles v rámci roku. Příkladem mohou být barokní osy fixované alejemi, kdy pohledovou dominantou je východ a západ slunce v době rovnodennosti. Také oltáře kostelů bývají orientovány směrem na východ, případně v ose kostela vychází slunce v den svátku patrona, jemuž je kostel zasvěcen.

Kompoziční plocha, kompoziční pole jsou prostorově rozsáhlé celky krajinné kompozice. Vůči svému okolí bývají jasně vymezeny fyzicky (existujícími hmotnými stopami historie), vizuálně prostřednictvím krajinné scény nebo symbolicky, kdy skladba kompozičních prvků ztvárňuje určitý příběh. Těmito plošnými kompozičními objekty jsou zámecké zahrady, obory, bažantnice, lesní celky, rybníky a rybniční soustavy atd.

3.4. Původ a historie liniových prvků v krajině

Pojmy **alej** a **stromořadí** jsou často považovány za synonymum, avšak jejich odborný výklad je odlišný. Termín **alej** pochází z francouzského „Alée“ neboli chodba, stezka, cesta. Alejí tedy rozumíme stromy vysázené podél cest (Vysloužil, 2006). Esterka et al. 2010 uvádějí, že slovo **alej** charakterizuje oboustrannou výsadbu, někdy pouze přímou, z jednoho druhu dřevin, stejného stáří i projevu. Naproti tomu **stromořadí** charakterizuje jednostrannou, často i nesouvislou výsadbu. Dle (ČSN 83 9001) je **alej** „*dvou nebo víceřadé stromořadí podél pozemní komunikace*“ a **stromořadí** „*liniová výsadba stromů, zpravidla jednoho druhu, obvykle v pravidelných rozestupech; často tvoří doprovod liniového prvku nebo stavby (např. vodoteče, komunikace, oplocení nebo hranice pozemku)*“.

Aleje a stromořadí jsou nedílnou součástí komponovaných krajin. Jedná se o člověkem vytvořené krajinné prvky, jejichž přítomnost významně ovlivňuje krajinný ráz daného území (Esterka et al. 2010). Počátek alejí je spojen s nejstaršími cestami a pěšinami. K výraznému rozvoji cestní sítě u nás dochází od 13. století v období středověké kolonizace, během které jsou ve velkém zakládány dvorce, dědiny a nejstarší města (Vysloužil, 2006).

Na významných místech starých kupeckých a solných cest můžeme narazit na dnes již staleté stromy. Někde se dochovaly neporušené úseky starých dřevin, které sloužily k lepší orientaci i jako ochrana před nepřízní počasí. Solitérní dřeviny také nalezneme na místech významných událostí, na křižovatkách a odbočkách cest. Později byly některé cesty potvrzeny vrchností a platila povinnost je nejen využívat, ale také tyto cesty udržovat. Do této doby se pravděpodobně datuje počátek vysazování stromů jako ochrany cest (Esterka et al. 2010). Vysloužil (2006) a Storm (2010) uvádějí, že dřevinami byly lemovány zpočátku jen významnější komunikace. Stromy a keře podél cest procházejících neobydleným územím byly odstraňovány na vzdálenost dostřelu z důvodů častých loupežných přepadení.

V období renesance dochází díky zvyšujícímu se zájmu o přírodní estetiku ve spojení s dalšími uměleckými a technickými obory jako např. sochařství a technologie hydrauliky k výrazným změnám zahradního designu. Vznikají nové krajinařské útvary, jakými jsou vinice (vigna), obory (barco) a lesy (bosco). Tento trend inspirovaný uměním a architekturou antiky započal v Itálii v oblasti kolem Florencie. Zde byly v roce 1485 upraveny místní vily v Poggio a Caiano s jejich okolím po vzoru římské venkovské vily. Prostřednictvím liniových prvků vznikl koncept okrasné hospodářské krajiny Cascine del Poggio a Caiano. Vigna bylo nazýváno okolí vil s hospodářskou krajinou v příměstských oblastech Říma. Jako barco se označovaly lesní zahrady nebo parky vzniklé transformací

obor. Přetvářením obor menšího měřítka vznikaly na venkově parky určené k procházkám a rozptýlení označované jako venkovské barchetto. Vizuální propojení jednotlivých prostor vytvářely alejové průhledy a průseky, ve kterých se jako pohledové dominanty nacházely plastiky, fontány, nymfei či groty. Fenomény vigna, barco, barchetto a bosco se postupně staly inspirací krajinného designu v celé Evropě a významně se promítly i do tváře krajiny Českých zemí (Esterka et al. 2010).

Liniových prvků se v krajinném designu po vzoru italské renesance začalo užívat nejdříve ve Francii, kde se pro ně poprvé objevuje označení „alée“ (Pradines, 2009). Název Alée pochází z francouzského slova „aller“ dle lat. ambulare – procházet se. Tento termín tedy označuje chodbu, stezku či procházkovou cestu zahradou, parkem i mimo ně, lemovanou dřevinami i sochami, vázami nebo kašnami (Meyerová, 2009 in Borský, 2010). Aleje se staly neodlučitelně spojeny s francouzským stylem zahradní architektury, kde zdůrazňovaly hlavní kompoziční linie a tvořily průhledy k architektonickým nebo přírodním dominantám uvnitř zahrad a parků v okolí šlechtických sídel. Později začaly aleje pronikat i do okolní krajiny. Tento francouzský styl zahradního designu se postupně rozšířil i do dalších zemí tehdejší Evropy (Pradines, 2009).

V Českých zemích došlo na počátku renesance ke změně hospodaření v krajině. Budovaly se velké rybníční soustavy, jejichž hráze a břehy byly téměř bez výjimky zpevňovány alejemi (Storm, 2010). Šlechta se stěhovala z hradů na nová zámecká sídla, jejichž okolí začala hospodářsky využívat a esteticky přetvářet. V polovině 17. století došlo k obratu přičiněním pobělohorské šlechty a vzrůstajícího vlivu a moci církve. V této době již v Čechách začal převládat barokní sloh. Náhle zbohatlá šlechta začala zakládat v okolí svých honosných sídel zahrady, letohrádky, lovecké zámečky, obory a bažantnice, propojené s hlavními sídly alejemi (Vysloužil, 2006). Tyto přímé, někdy až mnohakilometrové aleje sloužily šlechtě nejen pro orientaci, ale zejména zdůrazňovaly její moc, estetické vnímání a potřebu se reprezentovat (Borský, 2010). Také církev dala v krajině vzniknout poutním místům vzájemně propojeným cestní sítí s kapličkami a božími mukami, rovněž zpravidla doprovázeným alejemi. Inspirací pro církevní krajinářství byla kniha *Bohemia sancta* Bohuslava Balbína¹. Stromy zde představují pohanský posvátný archetyp, ve vzrostlé formě a zejména ve stáří připomínající prapůvod stvořené přírody (Storm, 2010). Na panské krajinářství navazovalo krajinářství lidové, propojující vesnice a důležitá místa jako např. mlýny, kovárny, bělidla apod. s jejich okolím i mezi sebou cestní sítí s venkovskými alejemi

¹V knize *Bohemia sancta* shrnul Balbín informace o 134 českých svatých, blahoslavených, mučednících a jejich zázracích (www.wikipedia.cz).

a stromořadími. Díky tomu byly vesnice a jednotlivá stavení pevnou součástí celkového obrazu krajiny (Vysloužil, 2006).

Na konci baroka v polovině 18. století se začalo prosazovat přírodní krajinářství jako protipól geometricky utvářené krajiny. Původní dlouhé aleje byly porušovány a rozvolňovány, začalo se používat jednoduché stromořadí ve smyslu prostorové kulisy nebo nesouvislého doprovodu. Vedlejší cesty se koncipovaly spíše jako zvlněné procházkové trasy, naproti tomu staré dálkové komunikace byly napřimovány a zkracovány. Paradoxně se však počínaly zakládat dlouhé krajinné osy jako je např. osa Valticko-lednická s délkou přes 9 km. Po roce 1738 se u nás po vzoru Francie začaly zakládat císařské silnice. Marie Terezie vydala roku 1778 patent nařizující budování silnic a specifikující úpravu jejich doprovodné vegetace². Zároveň se nařizovalo provádět výsadbu stromů vlastníky přilehlých pozemků. Kolem cest a silnic se začaly vysazovat především stromy ovocné a morušové (Storm, 2010).

Kolem poloviny 19. století se nejvyšší purkrabí Karel hrabě Chotek (purkrabím byl v letech 1826 – 1843) zasloužil v Čechách o přestavbu a rozšiřování středověkých měst. Na obvodu původních městských hradeb vznikaly městské sady a nová předměstí byla protkána alejovými komunikacemi i promenádami. Zákony z 20. let 1. republiky označovaly aleje a stromořadí za ozdobu silnic a za typický prvek české krajiny, z kterého se nám dnes dochovaly již pouze zbytky (Storm, 2010).

Jednotlivé formy alejí, vyskytující se v české krajině popisuje Esterka et al. 2010. **Pravidelné oboustranné aleje** jsou klasické linie dřevin navozující pocit monumentálnosti, zejména jsou-li shora otevřené. V období baroka byly převážně monokulturní, později, jako doprovod státních silnic také smíšené. Pro výsadbu se používaly zejména lípy, duby a javory. Šířka těchto alejí, jejichž osa může evokovat basilikální sloupořadí chrámů, je často až 12 m. Tím je vytvářen dostatečně rozlehlý vnitřní prostor dávající vyniknout atmosféře a charakteru daných dřevin. V klasicismu se přímé aleje kombinovaly s klikatými cestami lemovanými keřovými porosty. **Nepřavidelná stromořadí** jsou cíleně rozrušené pravidelné aleje vzniklé při budování přírodních parků. Zároveň se může jednat o torza starých nebo poničených dřevin, ale také to mohou být pozůstatky přírodního a náhodného doprovodu cest. Díky své nepřavidelnosti působí tato stromořadí v krajině nejpřirozenějším dojmem, jako rozptýlená vegetace. Dřevinná skladba může čítat i několik druhů, ideálně dva, přičemž

²Stromy a keře nařizuje odstranit do vzdálenosti 2 sáhů (3,79 m) vyjma stromů ovocných, pokud jsou 3 stopy od kraje silnice, avšak mají se oklestit. Také živé ploty měly být až ve vzdálenosti 1 sáhu; tedy něco, co připomíná dnešní dopravní požadavky (Storm, 2010).

jeden druh je kosterní. Nepravidelnost dává vyniknout jednotlivým dominantním dřevinám s ohledem na jejich polohu na cestě a modelaci území. Rozrušení bývá výhodné i v pravidelných výsadbách, kdy nedochází ke stínění komunikace ani přilehlých kultur a umožňuje volný rozhled do krajiny. U nás méně používaná je **jednostranná výsadba** ze zvláštních kultivarů dřevin, realizovaná často v krátkých úsecích. Jedná se o účelovou výsadbu jednořadých větrolamů (někdy v pravidelných čtyřúhelnících), často vysazovanou v 50. letech minulého století (tzv. stalinské větrolamy).

3.4.1. Druhá skladba alejí a stromořadí

Druhá skladba alejí a stromořadí byla během jednotlivých období poměrně rozmanitá. Tuto problematiku shrnuje Veličková et al. 2013.

V 17. století byla velmi oblíbenou dřevinou lípa velkolistá (*Tilia platyphyllos*) nebo její křížená forma s lípou srdčitou (lípa obecná - *Tilia x vulgaris*). V 18. století byl často používanou alejovou dřevinou jilm a v parcích to byly smrky, jedle a modřín. Později se staly oblíbenými pyramidální topoly (topol černý vlašský - *Populus nigra 'italica'*).

V baroku byly preferovány dřeviny dobře snášející řez, jako jsou lípy, jilmy nebo habry. Dále byl oblíben dub, jírovec, jedlý kaštan, javor, moruše černá a smrk. Existují záznamy i o alejích lískových či bukových. V osvícenství se kolem komunikací vysazovaly hospodářsky významné ořešáky, třešně, jabloně a hrušně.

Koncem 18. století se zejména ve Francii rozšiřoval jako alejová dřevina platan, který se díky svému exotickému vzhledu a barevnosti uplatňoval především ve městech. Asi nejznámější platanovou alejí u nás je protivínská alej směřující ke stejnojmennému pivovaru.

Počátkem 19. století v pozdním klasicismu (empíru) se v souvislosti s válečným tažením Napoleona Bonaparta vysazovaly pyramidální topoly oblíbené pro svůj rychlý růst a využívané jako strategický prostředek. Topolům se také někdy přezdívá stromy francouzské revoluce.

V romantismu se objevovaly aleje smíšených druhů a barev, např. aleje složené z javoru jasanolistého (*Acer negundo*) a jilmu plavého (*Ulmus rubra*). Velice oblíbenou dřevinou se také stal trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*) patřící mezi invazivní dřeviny, který u nás postupně zdomácněl. Tato dřevina dobře prosperuje v nepříznivých podmínkách, proto se dnes často používá v městských výsadbách. Díky své schopnosti snadného rozmnožování však představuje trnovník akát problém ve venkovské krajině, kde vytlačuje původní druhy a vytváří monokulturní plochy. Esteticky hodnotnou dřevinou je především díky unikátnímu vzhledu kůry.

V krajině můžeme narazit i na aleje jehličnaté, především borovicové, modřínové a smrkové. Zcela výjimečně se vyskytují aleje z douglasek tisolistých (*Pseudotsuga menziesii*), ceněných pro svůj vzrůst a vůni.

3.5. Urbanismus a zelená infrastruktura

V posledních letech se nejen v USA, ale po celém světě stále častěji setkáváme v oboru ochrany a rozvoje krajiny s pojmem „**zelená infrastruktura**“. Zelená infrastruktura je definována jako vzájemně propojená síť environmentálního prostoru, která chrání hodnoty a funkce přírodních ekosystémů, a tím poskytuje lidské populaci příslušné benefity. Tento koncept představuje ekologický rámec pro environmentální, sociální a ekonomickou udržitelnost. Zelená infrastruktura se liší od konvenčních přístupů prostorového plánování tím, že sleduje hodnoty a úkony ochrany přírody v zájmu krajinného rozvoje, managementu a plánování stavební infrastruktury (Benedict & McMahon, 2000).

Zelená infrastruktura zahrnuje širokou škálu přírodních a obnovených původních ekosystémů a krajinných rysů, které společně tvoří systém „**center**“ a „**spojek**“. **Centra** zahrnují sítě zelené infrastruktury a zajišťují výchozí nebo cílové body pro živočichy a ekologické procesy pohybující se k těmto bodům nebo skrze ně. Mezi centra patří například parky a přírodní rezervace. **Spojky** jsou spojení, která drží systém pohromadě a umožňují sítím zelené infrastruktury fungovat. Mezi spojky se řadí např. krajinné vazby a biokoridory. (Benedict & McMahon, 2000).

Krajina může být křehká nebo pevná, atraktivní nebo nevzhledná, nudná nebo zajímavá, složitá i jednoduchá, klidná či vyzývavá. Dojem z krajinné scény závisí na vnímání krajiny lidskými bytostmi a jejich reakcích na krajinné charakteristiky. Percepce krajiny a interakce s ní je stejně tajemná, jako je dynamická a vyzývavá pro krajinné manažery a plánovače. Krajina je místem kde žijeme, venkovská nebo urbanizovaná, přírodní nebo přeměněná. Krajina významně přispívá k vnímání naší podstaty jako jednotlivců i společnosti a pomáhá nám definovat náš vztah k danému místu (Cherrie et al. 2007).

Plánování pro změnu naší vizuální krajiny je mimořádně složité, jelikož se musí vypořádat se změnami prostředí v kontextu sociálních, kulturních, politických, spirituálních, a také emocionálních hodnot. Konflikty, jejichž výsledkem je ztráta vizuální hodnoty krajiny, vycházejí z rozhodování, které přehlíží vnitřní charakteristiky vizuální krajiny.

Takovým příkladem může být necitlivost k historickým a kulturních vzorům v krajině (Cherrie et al. 2007).

4. Cíle projektu

1. Provést průzkum současného stavu dotčeného území a předmětu ochrany přírody.
2. Zmapovat postup orgánů státní správy při rozhodování o obnově vegetačních prvků na základě stanovisek ochrany přírody a památkové péče ve volné krajině.
3. Zpracovat historické a aktuální mapové podklady dotčeného území.
4. Vypracovat prostorovou inventarizaci struktur v prostředí GIS
5. Navrhnout obnovu dřevinné skladby zájmového území.

5. Hypotéza

Liniové vegetační prvky v krajině jsou v posledních desetiletích ohroženy v důsledku zanedbané údržby a nešetrných způsobů hospodaření. V okolí navržených krajinných památkových zón se slučuje zájem památkové péče a ochrany přírody o revitalizaci a rekonstrukci těchto doprovodných vegetačních prvků, které jsou významné jak z historického a estetického, tak i z biologického a ekologického hlediska.

6. Návrh projektu

6.1. Postup správního procesu při obnově liniových prvků v krajinné oblasti Štěkeňska - identifikace účastníků procesu

Zájmové území se nachází v katastrálním území obcí Štěkeň, Modlešovice, Čejetice, Staré Kestřany, Sudoměř u Čejetic a Mladějovice. Návrh projektu se soustřeďuje na jednotlivé kompozičně významné části tohoto území, kterými jsou zámecký park ve Štěkni, EVL Štěkeň, v současnosti vyhlášená jako PP Štěkeň, bývalá bažantnice u obce Mladějovice a alej spojující bažantnici s oborou. Návrh obnovy liniových struktur se bude dále dotýkat i ostatních pozemků bez zvláštního významu.

Zámecký park je v současné době dle zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči chráněn jako Nemovitá přírodní památka (www.npu.cz) a vlastníkem dotčených pozemků je Řád Congregatio Jesu. Během správního procesu bude nutné získat závazná stanoviska vlastníka, odborné organizace státní památkové péče a orgánu ochrany přírody, kterým je v tomto případě Odbor životního prostředí MěÚ obce s rozšířenou působností Strakonice. Na základě závazných stanovisek vydá Stavební odbor MěÚ obce s rozšířenou působností Strakonice příslušné rozhodnutí.

Při obnově dřevin v památkově chráněných nemovitostech může docházet ke střetu zájmů památkové péče a ochrany přírody. Z tohoto důvodu by měly dotčené orgány památkové péče a orgány ochrany přírody postupovat ve vzájemné součinnosti. Takto se zamezí situacím, kdy by mělo dojít např. k odstranění dřevin na základě povinnosti vyplývající z § 9 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči a orgán ochrany přírody by s jejich odstraněním nesouhlasil. Pokud není možné přijmout opatření, které vyhovuje oběma zájmům ochrany, je nutná úzká spolupráce obou dotčených orgánů a pečlivé posouzení důvodů pro zachování nebo odstranění dřevin. Dotčené orgány ochrany přírody a památkové péče následně určí, zda bude upřednostněn zájem ochrany přírody nebo zájem ochrany památkové a zvolí příslušnou variantu zásahu (www.kr-jihomoravsky.cz). Pokud přesto nedojde k dohodě mezi dotčenými orgány ochrany přírody a památkové péče, rozhodne příslušný Stavební úřad. V případě, že se proti rozhodnutí příslušného Stavebního úřadu orgán ochrany přírody nebo orgán ochrany památkové péče odvolá, jsou rozhodovací kompetence postoupeny Stavebnímu odboru příslušného KÚ.

EVL Štěkeň (CZ0313122) je situována v lokalitě Buzov při jihovýchodní části obce Štěkeň. Z hlediska charakteristiky se jedná o kulturní krajinu s liniovou výsadbou podél komunikací a odvodňovacích příkopů, která je tvořena z větší části dubem letním (*Quercus robur*). Na území EVL se nachází jediná lokalita tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*) v severozápadní části jihočeského regionu. Rizikovými faktory pro tesaříka obrovského jsou zejména hnojení a používání pesticidů na zemědělských pozemcích, odstraňování osídlených dřevin a silné probírky korun, změny hydrografických poměrů a také změny zastínění (www.nature.cz). V současné době je EVL Štěkeň vyhlášena jako přírodní památka Štěkeň. Dle plánu péče o PP Štěkeň je populace tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*) na této lokalitě na pokraji vymření nebo již vymřela. Plán péče dále rozšiřuje předmět ochrany o žluvu hajní (*Oriolus oriolus*) a krutihlava obecného (*Jynx torquilla*). U obou druhů je zaznamenán ojedinělý výskyt (Sdružení Jižní Čechy Natura 2000, 2012). Veškeré zásahy v území musí být v souladu se schváleným plánem péče o PP Štěkeň a hlavním vyjadřovacím orgánem je zde Odbor životního prostředí KÚ Jihočeského kraje. Pokud se budou zásahy týkat i vegetačního doprovodu komunikace spojující obce Štěkeň a Čejetice, bude také nutná dohoda s hospodářem komunikace, kterým je Správa a údržba silnic Jihočeského kraje.

Bažantnice a alej spojující bažantnici s oborou jsou situovány severovýchodně od obce Mladějovice. Dotčené pozemky jsou určeny k plnění funkce lesa a veškeré zásahy musí tedy být v souladu s platným lesním hospodářským plánem. V bažantnici se také nachází památný strom. Kompetentními orgány ve správním procesu jsou na těchto pozemcích OÚ Čejetice, Odbor životního prostředí MěÚ Strakonice, který vyhlásil památný strom a Odbor státní správy lesů MěÚ Strakonice.

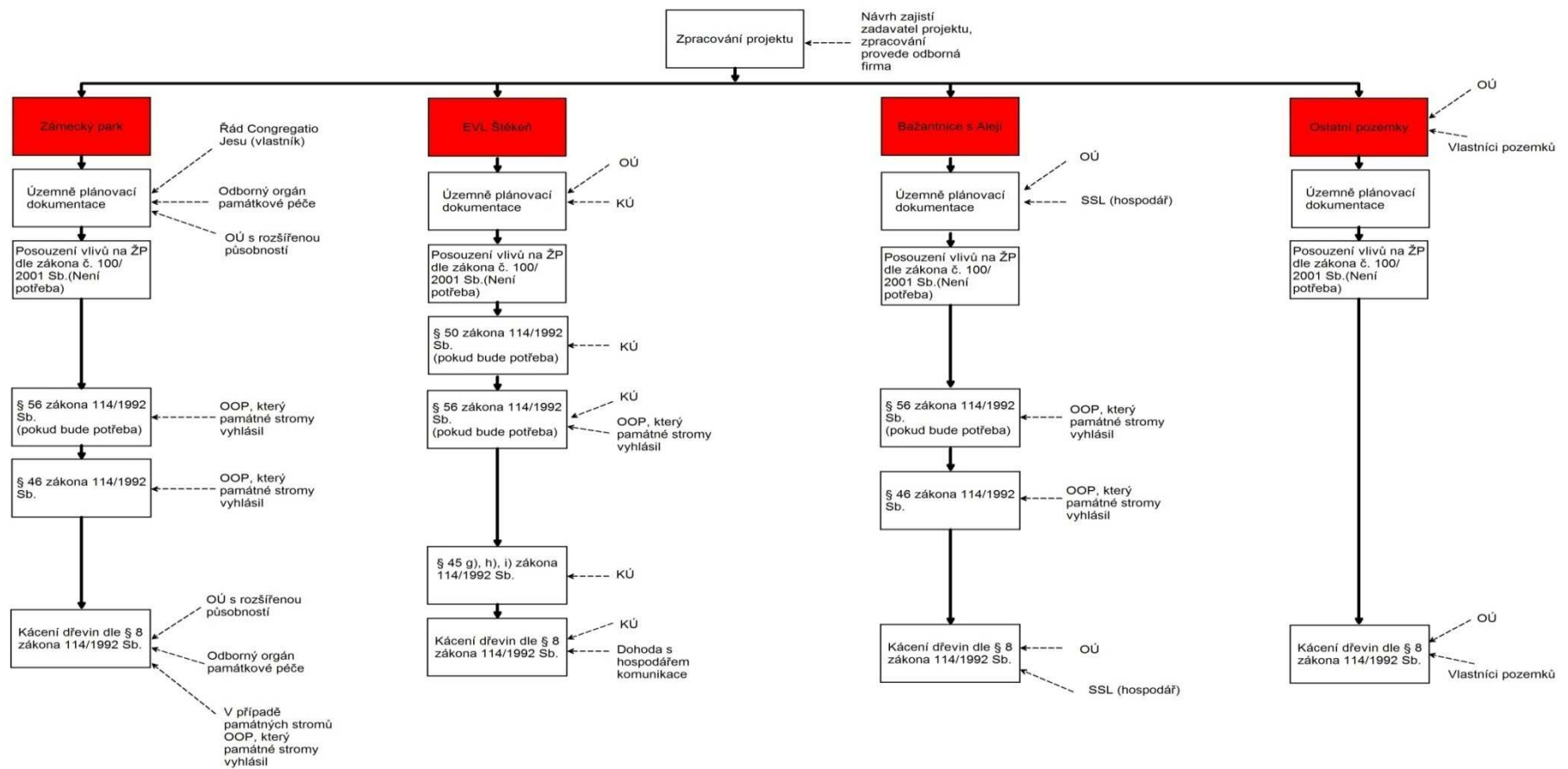
K zásahům na **ostatních pozemcích** bude nutné stanovisko přísl. OÚ a vlastníků dotčených pozemků.

Jednotlivé úkony projektu budou zahrnovat ořez, dosadbu nových dřevin a případně kácení dřevin stávajících. Před zahájením samotné realizace projektu je nutné absolvovat správní řízení. Teprve na základě vyjádření všech dotčených subjektů během jednotlivých kroků správního procesu je možné začít se samotnou realizací předkládaného záměru. (Krejčířík, 2011) podotýká, že je výhodné vytvořit „**pavouka**“ – diagram správního procesu, který vyjasňuje posloupnost kroků a kompetence dotčených subjektů. Přehled správního procesu ukazuje tab. 6.1.1 a posloupnost úkonů v jednotlivých částech území je znázorněna v diagramu na obr. 6.1.1.

Tab. 6.1.1: Přehled správního procesu.

Kroky správního procesu	Požadavky	Kompetence
Zpracování projektu		Návrh zajistí zadavatel projektu, zpracování provede odborná firma
Územně plánovací dokumentace	Jednotlivé zásahy musí být v souladu s Územním plánem. Pro zásahy by měla stačit ohlašovací povinnost, v opačném případě bude zapotřebí dokumentace k územnímu řízení.	Zámecký park: odborný orgán památkové péče; OÚ s rozšířenou působností; Řád Congregatio Jesu jako vlastník EVL Štěkeň: KÚ, přísl. OÚ. Bažantnice s alejí: přísl. OÚ, SSL jako hospodář Ostatní pozemky: přísl. OÚ, vlastníci dotčených pozemků
Posouzení vlivů na ŽP dle zákona č. 100/2001 Sb.	Není potřeba.	
§ 50 zákona 114/1992 Sb. - základní podmínky ochrany zvláště chráněných živočichů (pokud bude potřeba)	Stanovisko OOP.	Zámecký park: netýká se EVL Štěkeň: KÚ Bažantnice s alejí: netýká se Ostatní pozemky: netýká se
§ 56 zákona 114/1992 Sb. - výjimky ze zákazů u zvláštní druhové ochrany (Pokud bude potřeba)	Výjimka ze zákazů u památných stromů a zvláště chráněných druhů živočichů.	Zámecký park: OOP, který vyhlásil památné stromy. EVL Štěkeň: KÚ, OOP, který vyhlásil památné stromy. Bažantnice s alejí: OOP, který vyhlásil památné stromy. Ostatní pozemky: netýká se
§ 46 zákona 114/1992 Sb. - Památné stromy	K ošetřování památných stromů je třeba souhlas OOP.	Zámecký park: OOP, který vyhlásil památné stromy. EVL Štěkeň: netýká se Bažantnice s alejí: OOP, který vyhlásil památné stromy. Ostatní pozemky: netýká se
§ 45g), h), i) zákona 114/1992 Sb. - Hodnocení důsledků na území sítě Natura 2000	§ 45g) povolení, souhlas, kladné stanovisko nebo výjimku ze zákazu může udělit OOP pouze v případě, že bude vyloučeno závažné nebo nevratné poškození přírodních stanovišť a biotopů druhů § 45h) posuzování vlivu projektu na EVL a PO	Zámecký park: netýká se EVL Štěkeň: KÚ Bažantnice s alejí: netýká se Ostatní pozemky: netýká se

	<p>podléhají pouze koncepcce nebo záměry, které mohou významně ovlivnit příznivý stav předmětu ochrany nebo celistvost těchto území</p> <p>§ 45i) předkladatel je povinen návrh koncepcce nebo záměru předložit OOP ke stanovisku, zda může mít významný vliv na příznivý stav předmětu ochrany nebo celistvost oblasti. OOP vydá odůvodněné stanovisko do 30 dnů ode dne doručení žádosti.</p>	
<p>kácení dřevin dle § 8 zákona 114/1992 Sb.</p>	<p>Pro kácení dřevin rostoucích mimo les je nutné povolení OOP, které je vydáváno ze závažných důvodů po vyhodnocení funkčního a estetického významu dřevin. (povolení není třeba ke kácení z pěstebních, zdravotních aj. důvodů a dále také pokud je jejich stavem ohrožen život, zdraví či bezpečnost). Pak je nutné pouze zaslat oznámení o kácení příslušnému OOP.</p>	<p>Zámecký park: odborný orgán památkové péče; OÚ s rozšířenou působností; EVL Štěkeň: KÚ, dohoda s vlastníkem komunikace Bažantnice s alejí: přísl. OÚ, SSL jako hospodář Ostatní pozemky: přísl. OÚ, vlastníci dotčených pozemků</p>

Obr. 6.1.1: Diagram správního procesu

6.2. Průzkum zájmových území

6.2.1. Metodika inventarizace dřevin a monitoringu

Liniové struktury byly identifikovány pomocí leteckých snímků a zakresleny v programu ArcMap 10. V programu ArcMap 10 byla vytvořena mapa zámeckého parku, mapa EVL a PP Štěkeň, mapa pozemků v okolí EVL a PP Štěkeň, historická mapa EVL a PP Štěkeň a okolních pozemků, mapa bažantnice s alejí a mapa aleje spojující bažantnici s oborou. Terénní šetření bylo provedeno ve dnech 24. 3. - 10. 4. 2014. U kompozičně významných dřevin v zámeckém parku byl změřen průměr kmene ve výšce 130 cm nad povrchem půdy a průměr koruny. V jednotlivých částech území byla dále zjišťována přítomnost věkovitých nebo již odumřelých dřevin nesoucích stopy přítomnosti xylofágního hmyzu. Na místech odstraněných mrtvých stromů, případně uvnitř velkých sponů mezi stávajícími jedinci, byla navržena dosadba nových jedinců. Na pozemcích v okolí EVL a PP Štěkeň byl brán zřetel na možné dosadby nových vegetačních linií.

V rámci řešených území EVL a PP Štěkeň, pozemků v jejím okolí a bažantnice s alejí dále navrhuji provést další monitoring tesaříka obrovského, který bude započat již před realizací samotných navrhovaných dosadeb. Monitorovací plochy musí být založeny tak, aby splňovaly podmínky pro správné vyhodnocení dat. V případě většího počtu ploch se provede jejich prostorové uspořádání do Latinského čtverce a pro opakované sledování se aplikuje princip BACI (before - after, control - impact) (Lepš & Šmilauer, 2003).

6.2.2. Výsledky průzkumu a navrhovaná opatření v jednotlivých územích

Zájmová oblast byla rozčleněna na tři hlavní území (obr. 10.6). Průzkum zájmových území byl proveden v březnu až dubnu 2014. V zámeckém parku byl průzkum zaměřen na věkovité dřeviny z původní zachované kompozice. Prostorové členění a kompozice parku nejsou v současné době již příliš dobře patrné. Vedlejší cesty jsou nezřetelné a téměř celá plocha parku je zarostlá náletovými dřevinami s výjimkou bezprostředního okolí zámku. U jednotlivých dřevin byla zjišťována jejich výška, průměr kmene ve 130 cm a průměr koruny.

Průzkum EVL a PP Štěkeň a aleje v jejím bezprostředním okolí byl zaměřen na dožívající jedince a torza dubů letních (*Quercus robur*) nesoucích známky přítomnosti xylofágního hmyzu. Poloha jednotlivých dřevin byla následně zaznamenána do mapy. Dotčené území má velký potenciál zejména z hlediska současné a především možné budoucí přítomnosti silně ohroženého tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*). Dle plánu péče o PP

Štěkeň (Sdružení Jižní Čechy Natura 2000, 2012) však nebyl při nedávném průzkumu zaznamenán žádný živý exemplář tesaříka obrovského a byl nalezen pouze 1 charakteristický výletový otvor.

Pozemky v okruhu cca 2 km jižně, východně a západně od EVL a PP Štěkeň byly zkoumány z hlediska možných dosadeb dřevinných linií a případně doplnění linií stávajících. Pozornost byla také věnována již zaniklým historickým dřevinným liniím. Dosadby, které budou převážně sestávat z dubů letních (*Quercus robur*), by měly v budoucnu sloužit jako potenciální stanoviště tesaříka obrovského. Doletová vzdálenost tohoto druhu může činit až 4 km (Čížek in verb.).

Poslední zkoumaná oblast se nachází necelé 4 km jihovýchodně od EVL a PP Štěkeň a necelý 1 km severovýchodně od obce Mladějovice. Jedná se o plochu bývalé bažantnice a alej spojující bažantnici s oborou. I toto území hraničí s doletovou vzdáleností tesaříka obrovského, a proto by zejména alej mohla v budoucnu představovat jeho potenciální stanoviště. U bažantnice byla zkoumána zachovalost historických pruhledů a možnost případné dosadby dřevin. V aleji byl brán zřetel na jednotlivé dřeviny a dosadbu dřevin nových.

6.2.2.1. Zámecký park

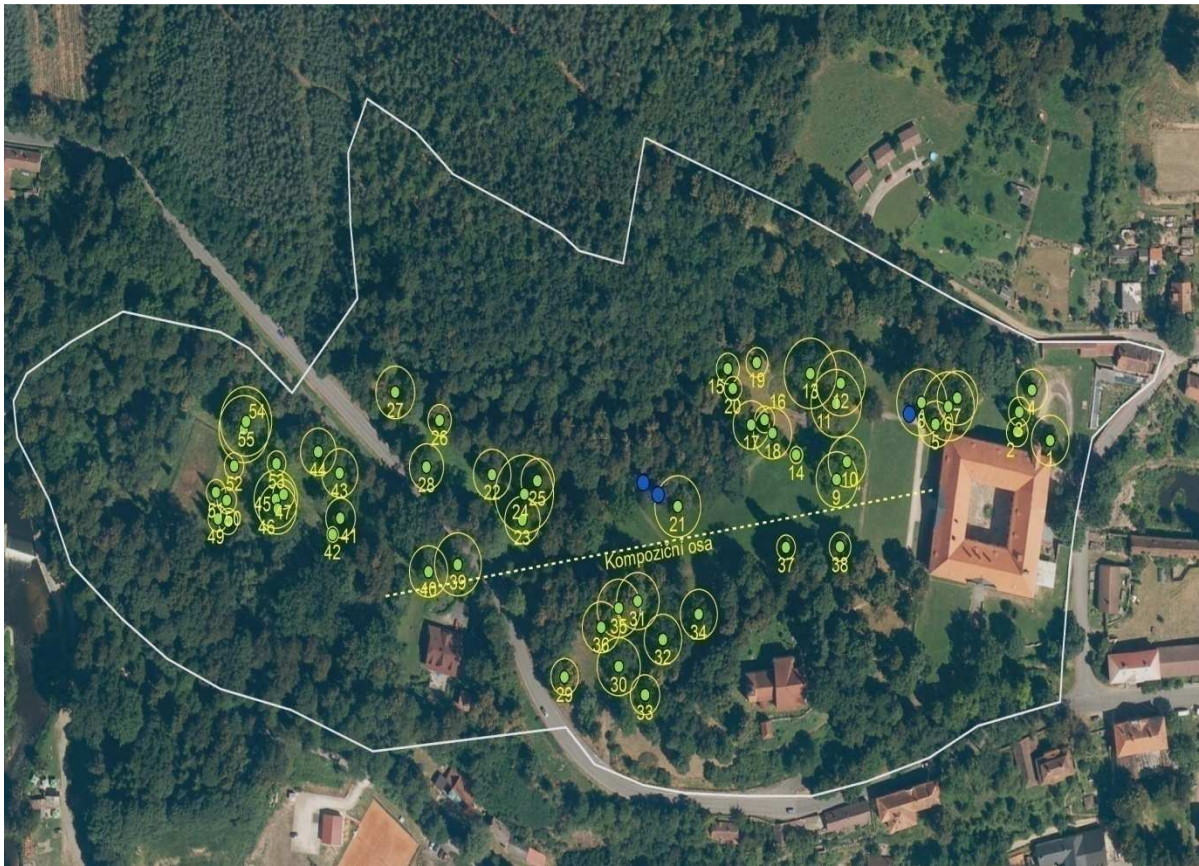
V zámeckém parku bylo zaznamenáno celkem 56 kompozičně významných dřevin. Nejpočetněji je zastoupen dub letní (*Quercus robur*) s 24 kusy a zastoupeny jsou také cenné dendrologické exempláře. Následující tabulka obsahuje seznam všech kompozičně významných dřevin s jejich příslušnými rozměry.

Tab. 6.2.2.1.1: Kompozičně významné dřeviny zámeckého parku.

Č. stromu	Taxon	Výška	Průměr kmene ve 130 cm	Průměr koruny
Horní část parku				
1	<i>Thuja plicata</i>	19,5 m	98 cm	10,4 m
2	<i>Thuja plicata</i>	13,4 m	43 cm	6 m
3	<i>Quercus robur</i> 'Fastigiata' (památný strom Dub Karla Klostermanna - bez ev. č.)	19 m	102 cm	6 m
4	<i>Picea glauca</i>	18,2 m	41 cm	8,5 m
5	<i>Acer platanoides</i>	18,2 m	61 cm	9,6 m
6	<i>Quercus robur</i>	22,5 m	110 cm	14,2 m
7	<i>Acer pseudoplatanus</i>	23 m	94 cm	11,2 m
8	<i>Quercus robur</i>	23,5 m	90 cm	13,8 m
9	<i>Quercus robur</i> (památný strom - ev. č. 102676)	23 m	150 cm	11,5 m
10	<i>Quercus robur</i> (památný strom - ev. č. 102676)	23 m	103 cm	10,5 m
11	<i>Tilia cordata</i>	25,1 m	98 cm	14 m
12	<i>Quercus robur</i>	21,8 m	93 cm	13,5 m
13	<i>Quercus robur</i>	24 m	100 cm	14,5 m
14	<i>Picea glauca</i>	15 m	58 cm	3,5 m
15	<i>Fagus sylvatica</i> 'pendula'	12 m	33 cm	6,3 m
16	<i>Aesculus hippocastanum</i>	16,2 m	55 cm	5,5 m
17	<i>Fraxinus excelsior</i>	16,5 m	98 cm	10 m
18	<i>Quercus robur</i>	17,5 m	57 cm	10,6 m
19	<i>Picea abies</i>	18,6 m	61 cm	6,1 m
20	<i>Tilia cordata</i>	19,1 m	65 cm	4,9 m
21	<i>Picea abies</i>	26 m	78 cm	12,7 m
22	<i>Fagus sylvatica</i> 'atropurpurea'	19,4 m	78 cm	10,4 m
23	<i>Acer platanoides</i>	17,7 m	65 cm	9,8 m
24	<i>Tilia cordata</i> (rozdvojený kmen)	29 m	163 cm	16,2 m
25	<i>Quercus robur</i> 'atropurpurea'	16,4 m	69 cm	9,2 m
26	<i>Tilia cordata</i>	21 m	80 cm	6,5 m
27	<i>Quercus robur</i>	26,2 m	98 cm	10,8 m
28	<i>Quercus robur</i>	19,7 m	70 cm	9,5 m
29	<i>Quercus robur</i>	17,4 m	69 cm	7,6 m
30	<i>Quercus robur</i>	18,9 m	108 cm	12 m
31	<i>Quercus robur</i>	21 m	95 cm	11,8 m
32	<i>Quercus robur</i>	20,8 m	69 cm	10,4 m
33	<i>Quercus robur</i>	16,2 m	68 cm	8,2 m
34	<i>Quercus robur</i>	17,6 m	77 cm	10,3 m
35	<i>Acer platanoides</i>	23m	98 cm	12m
36	<i>Acer platanoides</i>	21 m	70 cm	10,5 m
37	<i>Picea glauca</i>	21,8 m	74 cm	5,1 m
38	<i>Picea glauca</i>	22,1 m	56 cm	6 m

Dolní část parku				
39	<i>Quercus robur</i>	21,8 m	111 cm	13 m
40	<i>Quercus robur</i>	27,1 m	95 cm	10,6 m
41	<i>Abies nordmanniana</i>	17 m	57 cm	8,2 m
42	<i>Picea omorika</i>	10,9 m	37 cm	3,2 m
43	<i>Quercus robur</i>	24 m	140 cm	10 m
44	<i>Quercus robur</i>	21,8 m	111 cm	9,8 m
45	<i>Quercus robur</i>	19,7 m	95 cm	12,1 m
46	<i>Quercus robur</i>	13,9 m	61 cm	10,4 m
47	<i>Quercus robur</i>	13 m	43 cm	6 m
48	<i>Picea omorika</i>	13,3 m	29 cm	5,4 m
49	<i>Picea omorika</i>	13,3 m	29 cm	5,4 m
50	<i>Picea omorika</i>	13,3 m	29 cm	5,4 m
51	<i>Picea omorika</i>	13,3 m	29 cm	5,4 m
52	<i>Picea omorika</i>	13,3 m	29 cm	5,4 m
53	<i>Pice abies</i>	12 m	33 cm	5,2 m
54	<i>Quercus robur</i>	19,5 m	74 cm	13,9 m
55	<i>Quercus robur</i>	25,2 m	104 cm	14,3 m
56	<i>Tilia cordata</i>	22,1 m	91 cm	7,8 m

Veškeré dřeviny se nacházejí v poměrně dobrém zdravotním stavu a momentálně nevyžadují zvláštní zásahy. Nejstaršími exempláři parku jsou památné duby letní, jejichž věk je 285 let. V nedávné době byly z důvodů špatného zdravotního stavu odstraněny celkem 3 dřeviny, na jejichž místě bude vhodná nová dosadba. Konkrétně se bude jednat o 2 duby letní ve střední části parku a před západním průčelím zámku bude provedena dosadba dubu velkoplodého (*Quercus marcocarpa*), jehož bývalou přítomnost dokládá obr. 10.17. Zejména severní část horního parku a jihozápadní část dolního parku jsou hustě zarostlé nálety. Za účelem případné postupné obnovy parkové kompozice bude tedy nutná nejprve prořezávka náletových dřevin.

Obr. 6.2.2.1.1: Mapa zámeckého parku s vyznačenou polohou kompozičně významných dřevin a polohou jednotlivých dosadeb (modře). Čísla dřevin korespondují s výše uvedenou tabulkou 6.2.2.1.1. Metodou *buffer* jsou vyznačeny průměry korun jednotlivých dřevin.

6.2.2.2. EVL a PP Štěkeň

Plocha EVL a PP byla pro průzkum rozdělena na jednotlivé linie A1 - A3. Linie A4 již není součástí EVL a PP, nicméně je důležitá z hlediska výskytu dřevin se stopami přítomnosti xylofágního hmyzu (obr. 6.2.2.2.1).

Linie A1 je tvořena alejí podél hlavní odvodňovací strouhy a měří 1116 m. Alej je tvořena výhradně věkovitými duby letními (*Quercus robur*), případně již odumřelými jedinci. Některé dřeviny jsou výrazně napadeny dřevokaznými houbami. V této aleji bylo zaznamenáno celkem 10 dřevin se stopami přítomnosti xylofágního hmyzu. Na místech již odstraněných dřevin, případně uvnitř větších sponů mezi stávajícími jedinci, bude provedena dosadba. Celkem bude v této aleji dosazeno 9 dubů letních. V budoucnu potom bude nutné průběžně dosazovat další duby letní místo odumřelých jedinců. Plán péče o PP Štěkeň navrhuje ponechání odumřelých jedinců na místě alespoň 5 let, aby mohl být dokončen vývoj případných larev tesaříka obrovského ve dřevě (Sdružení Jižní Čechy Natura 2000, 2012).

Linii A2 tvoří alej podél komunikace Štekeň - Čejetice o délce 578 m. Druhá skladba je tvořena převážně dubem letním (*Quercus robur*), z dalších dřevin se zde v menší míře vyskytuje javor mlč (*Acer platanoides*), jasan ztepilý (*Fraxinus excelsior*) a trnovník akát (*Robinia pseudoacacia*). Veškeré dřeviny v této aleji jsou poměrně vitální a v uspokojivém zdravotním stavu. Z hlediska přítomnosti xylofágního hmyzu nebyla zjištěna žádná dřevina, nicméně celá alej představuje vhodný biotop pro budoucí výskyt tesaříka obrovského. K udržení příznivého potenciálu této aleje pro osídlení tesaříkem je nutné průběžné odstraňování náletových dřevin, aby nedocházelo k zastiňování bazálních částí kmenů stávajících dubů.

Linie A3 je tvořena stromořadím složeným výhradně z dubů letních podél odvodňovací strouhy o délce 755 m. V tomto stromořadí se nachází mnoho dožívajících dřevin i stromy již odumřelé. Z hlediska možného výskytu tesaříka obrovského je toto stromořadí z celé EVL nejideálnější i z důvodu dostatečného oboustranného oslunění. Při průzkumu bylo zaznamenáno 5 dřevin se stopami přítomnosti xylofágního hmyzu. V budoucnu bude nutná průběžná dosadba nových jedinců dubu letního za odumřelé jedince. Odumřelé stromy je nutné ponechat na místě po dobu 5 let. Vzhledem k faktu, že okolí celé EVL je zejména v letních měsících častým cílem procházek místních obyvatel i turistů, navrhuji u jižního počátku tohoto stromořadí umístit informační tabuli informující o významu EVL jako předmětu ochrany tesaříka obrovského.

Linie A4 přiléhá k západní části EVL a PP Štekeň. Jedná se o alej složenou výhradně z dubů letních podél účelové komunikace (obr. 10.19). V této aleji se nachází několik ponechaných torz a několik dožívajících dřevin. Ostatní dřeviny jsou vitální a v relativně dobrém zdravotním stavu. Celkem bylo v této aleji zaznamenáno 10 dřevin se stopami přítomnosti xylofágního hmyzu.

Obr. 6.2.2.2.1: Mapa EVL a PP Štěkeň (A1 - A3) s přílehlou alejí (A4) se znázorněnými dřevinami nesoucími stopy přítomnosti xylofágního hmyzu (červeně) a vyznačenými místy dosadby (modře).

6.2.2.3. Pozemky v okolí EVL a PP Štěkeň

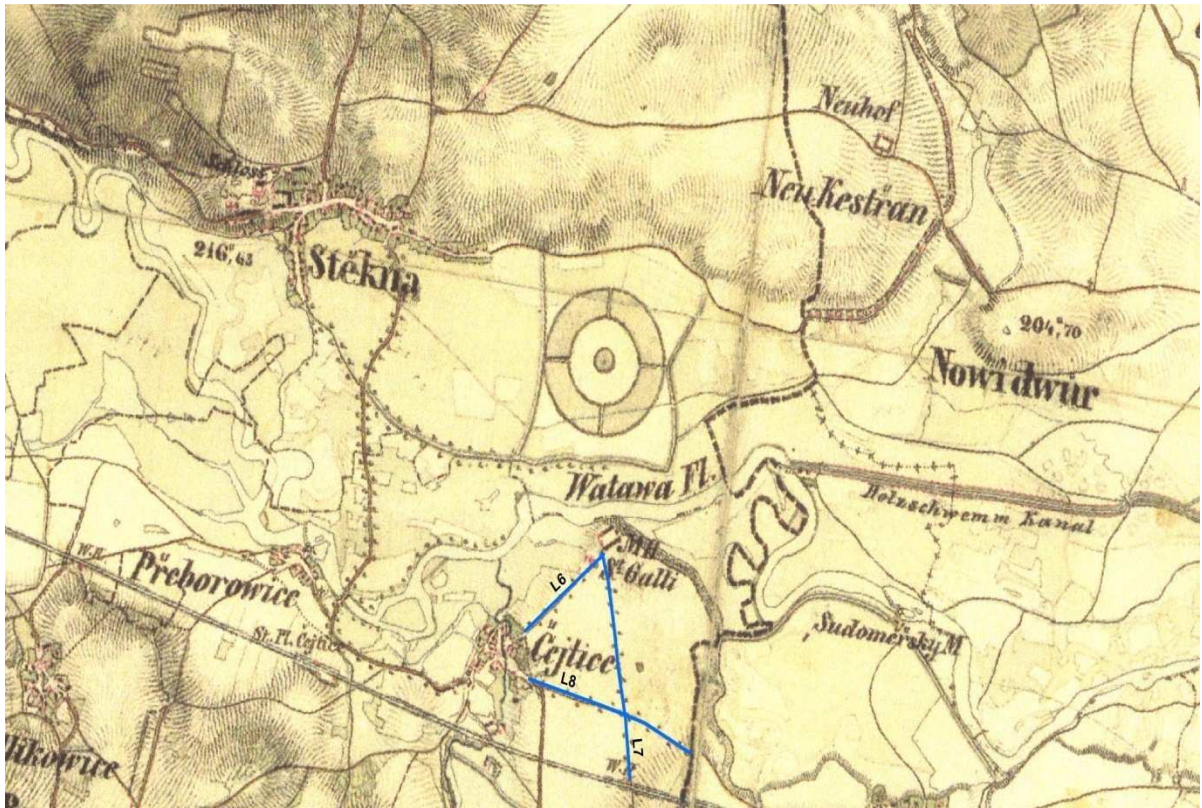
V okruhu cca 2 km kolem EVL a PP Štěkeň bylo vytipováno celkem 19 linií o celkové délce 10 500 m k dosadbě dřevin (obr. 6.2.2.3.1). U linií bez dřevinného doprovodu bude provedena oboustranná výsadba dubů letních. V alejích stávajících bude na vhodných místech provedena dosadba, aby byla obnovena celistvost těchto alejí.

Obr. 6.2.2.3.1: Mapa navrhovaných linií k dosadbě dřevin.

Z mapy 2. vojenského mapování je patrné, že linie L6, L7 a L8 byly v minulosti lemovány alejemi (obr. 6.2.2.3.2). Linie L6 a L7 v současnosti slouží jako účelová komunikace pro ZD Čejetice a linie L8 je silniční komunikací mezi obcemi Čejetice a Sudoměř. Z tohoto důvodu bude u těchto linií provedena dosadba ovocných dřevin.

Ve východní části lokality Buzov se v minulosti nacházel kruhový remíz (obr. 6.2.2.3.2). Tato skutečnost je důležitá z hlediska případné obnovy historické krajinné kompozice Štýčska a proto nebudou v rámci tohoto projektu provedeny na ploše bývalého remízu žádné zásahy. Návrhem obnovy kruhového remízu se zabývá krajinářský workshop Zahradnické fakulty Mendelovy univerzity v Brně (Malínková et al. 2013).

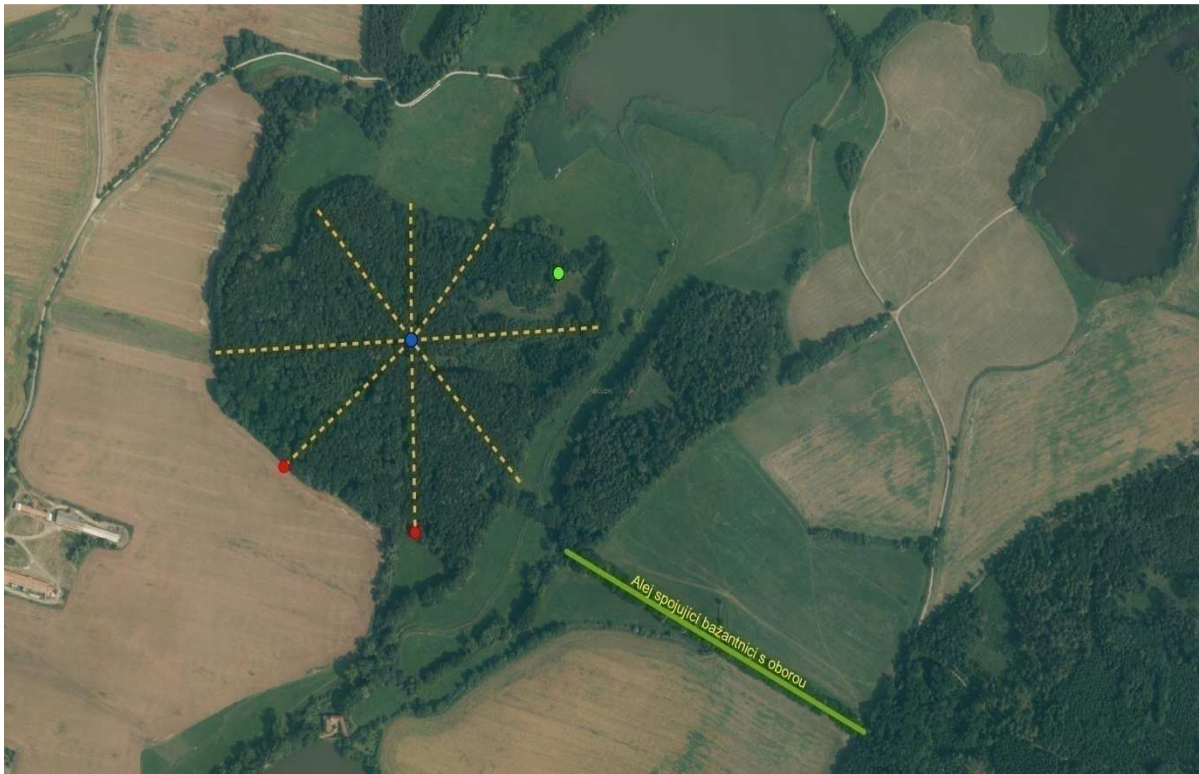

Obr. 6.2.2.3.2: Mapa 2. vojenského mapování (1836 - 1852) s vyznačenými zaniklými historickými alejemi. Ve středu snímku je znázorněn kruhový remíz.

Při navrhovaném sponu 10 m bude potřeba počítat s dosadbou cca 3600 ks dubu letního a cca 600 ks ovocných dřevin.

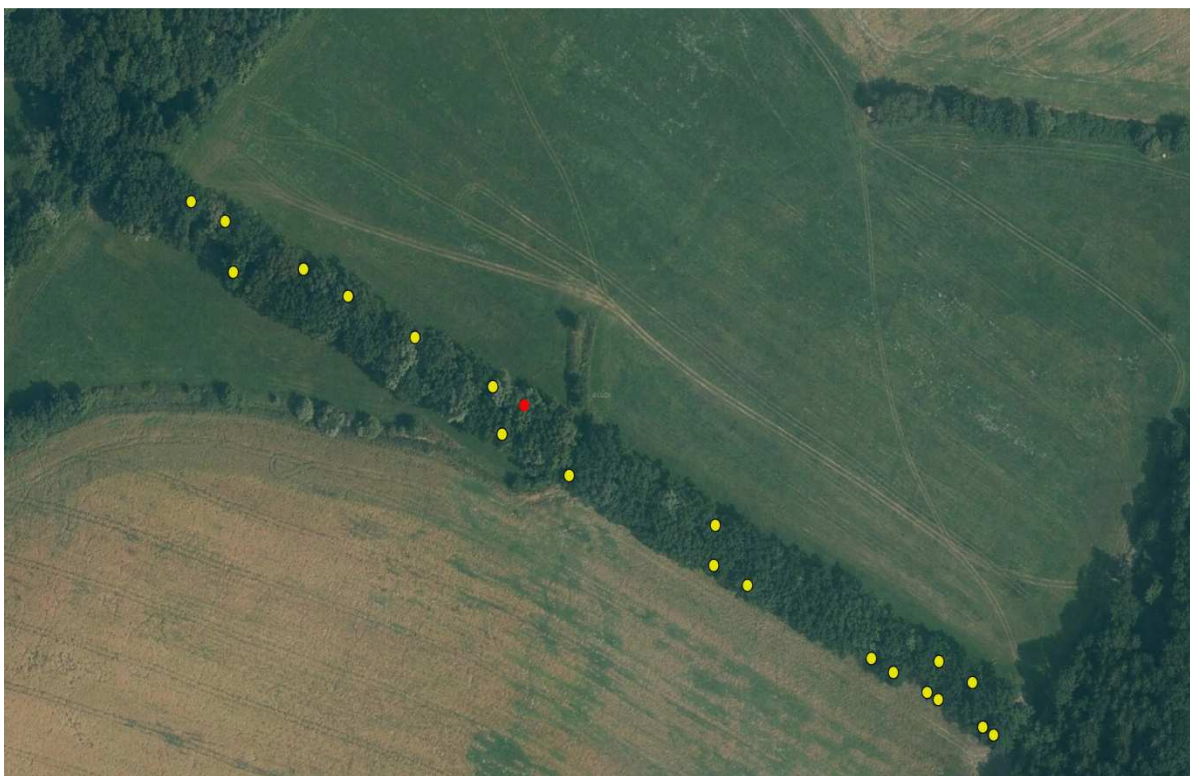
6.2.2.4. Bažantnice s alejí

Dřevinná skladba plochy bažantnice je složena především z dubu letního a lípy srdčité, v severní části se výjimečně objevuje smrk ztepilý a borovice lesní (*Pinus sylvestris*). Bažantnice je členěná čtyřmi průhledy, které jsou i v současnosti relativně dobře zachované a jsou používány pro pohyb lesní techniky. Na konci dvou z těchto průhledů figurují jako pohledové dominanty věkovité duby letní. V severozápadní části bažantnice se nachází památný strom Dub Břeňka Švihovského (*Quercus robur* - ev. č. 102661), jehož stáří je cca 300 let. Vzhledem k faktu, že bažantnice je v současné době užívána jako lesní hospodářský pozemek, nebudou v rámci tohoto projektu navrhovány žádné zásahy. V průsečíku jednotlivých průhledů uprostřed bažantnice navrhuji pouze dosadbu dubu letního, který bude v budoucnu v plně vzrostlém stavu fungovat jako středová pohledová dominanta.

Obr. 6.2.2.4.1: Mapa bažantnice a aleje spojující bažantnici s oborou. U bažantnice jsou znázorněny zachované průhledy, věkovité duby letní (červeně), navrhovaná dosadba dubu letního (modře) a památný strom Dub Břeňka Švihovského (zeleně).

Alej spojující bažantnici s oborou měří 478 m, její rozpon činí 4,5 m a spon jednotlivých dřevin je 4 - 8 m. Celkově se v této aleji nachází 148 dřevin. Přítomnost aleje je dokumentována teprve na mapách III. vojenského mapování z let 1877 - 1880 (obr. 10.11). Dřevinná skladba je složena téměř výhradně z dubu letního, pouze výjimečně se vyskytuje zmlazení lípou srdčitou. Celá alej bude v budoucnu potřebovat kvalifikovanou obnovu. Z důvodů pohybu lesní techniky byl u všech dřevin v nedávné době proveden bezpečnostní ořez vnitřních větví. V místě již odstraněných dřevin a v místě velkých sponů mezi stávajícími jedinci bude provedena dosadba celkem 20 dubů letních. V druhé polovině aleje směrem k bažantnici se nachází ponechané torzo dubu letního se stopami přítomnosti xylofágního hmyzu (obr. 10.21).

Obr. 6.2.2.4.2: Mapa aleje spojující bažantnici s oborou s vyznačenými navrhovanými dosadbami (žlutě) a polohou torza se stopami přítomnosti xylofágního hmyzu.

7. Harmonogram prací

	2014	2015	2016	2017
Projektový záměr	■			
Identifikace účastníků řízení	■			
Příprava projektu		■		
Vyřízení dokumentace		■		
Získání všech povolení			■	
Návrh informační tabule			■	
Realizace informační tabule			■	
Dosadba dřevin			■	■
Monitoring tesaříka obrovského		■	■	■

8. Finanční rozvaha

Úkon	Finanční náklady
Zpracování projektu	70 000,- Kč
Informační tabule	5 000,- Kč
Prořezávka náletů v zámeckém parku	12 000,- Kč
Dosadba dřevin*	22 398 000,- Kč
Monitoring tesaříka obrovského	30 000,- Kč
Finanční náklady celkem	22 515 000,- Kč

* Celkem bude dosazeno 3633 ks dubů letních a 600 ks ovocných dřevin. Cena sazenice dubu letního výšky 3,5 m je cca 6 000,- Kč. Cena sazenice ovocných dřevin o výšce 2 m je cca 1000,- Kč. V ceně sazenic jsou zahrnuty veškeré doplňky a úkony potřebné při vysazení, jako jsou opěrný kůl, úvazek, vykopání jámy a ochrana proti okusu (Šobr in verb.).

9. Závěr

Tento projekt se zabývá inventarizací a návrhem obnovy vegetačních prvků v krajinné kompozici Štěkeňska. Na samotném počátku realizace projektu je nutná důkladná identifikace všech dotčených subjektů kompetentních k jednotlivým částem řešeného území, na jejímž základě následně proběhne správní řízení. Záměrně komponovaná krajinná oblast Štěkeňska má významnou historickou a estetickou hodnotu, zároveň je však významná i z hlediska ochrany přírody, díky potenciálnímu výskytu silně ohroženého tesaříka obrovského (*Cerambyx cerdo*). Navrhované dosadby a výsadby dřevin v tomto projektu by tedy neměly být v rozporu s požadavky památkové péče, a z hlediska ochrany přírody by v ideálním případě měly v budoucnu podpořit populaci vzácného tesaříka obrovského.

10. Seznam literatury a ostatních zdrojů

10.1. Literatura

Balcarová, T., Kulišťáková, L. (2012). Public relations komponovaných krajín. In: Acta Pruhoniciana 102, pp. 65 – 73.

Benedict, M. A., McMahon, E. T. (2000). Green infrastructure: Smart conservation for the 21st century. Sprawl Watch Clearinghouse, Washington, D. C.

Borský, J. (2010). Barokní aleje v minulosti a za současné plurality názorů. Urbanismus a Územní Rozvoj XIII/6, pp. 27–35.

Clement, D. (1999). General guidelines for identifying and evaluating historic landscapes. California Department of Transportation, Sacramento, California.

Council of Europe (2000). European Landscape Convention. Florence.

Culek, M. (1996). Biogeografické členění české republiky. Enigma, Praha.

Čížek, L. & Procházka, J. (2010). Příklad Břeclavské aleje aneb jak peníze na ochranu přírody zaplatily likvidaci ohrožených tvorů. Živa 3/2010, pp. 131-133.

Dramstad, W. E., Tveit, M. S., Fjellstad, W. J., Fry, G. L. A. (2006). Relationship between visual landscape preferences and map-based indicators of landscape structure. Landscape and Urban Planning 78, pp. 465 – 474.

Esterka, J., Hendrych, J., Storm, V., Matějka, L., Létal, A., Valečík, M., Skalský, M. (2010). Silniční stromořadí v české krajině – koncepce jejich zachování, obnovy a péče o ně. Arnika, Praha.

Forman, R. T. T., Gordon, M. (1993). Krajinná ekologie. Academia, Praha.

Hrušková, M., Větvicka, V., Skalský, M., Válková, J., Petr, M., Svoboda, S. (2012). Aleje - krása ohroženého světa. Mladá fronta, Praha.

Hyt'ha, M., Koubek, M., Kunce, P., Molek, V., Storm, V., Řehounek, J. (2007). Stromy v krajině a ve městě - jejich význam a ochrana. Calla, České Budějovice.

Cherrie, T., Clegg, S., Hammond, R., Churchill T., Caves, S., Folia, J., Fennessy, E. (2007). Visual landscape planning in Western Australia - a manual for evaluation, assessment, siting and design. Western Australian Planning Commission, Perth, Western Australia.

Jessel, B. (2006). Elements, characteristics and character – Information functions of landscapes in terms of indicators. *Ecological Indicators* 6, pp. 153 – 167.

Krause, Ch. L. (2001). Our visual landscape managing the landscape under special consideration of visual aspects. *Landscape and Urban Planning* 54, pp. 239 – 254.

Krejčířík, P. (2011). Zkušenosti s mezioborovou spoluprací v krajinářské architektuře. In: Dny zahradní a krajinářské tvorby 2011, p. 25. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Luhačovice.

Kubeša, P., Kulišťáková, L. (2010). Krajinné úpravy okolo bývalého loveckého zámku v Nových Zámčích u Litovle provedené za Jana Josefa Liechtensteina po roce 1805 a jejich obnova. In: *Komponovaná kulturní krajina a možnosti její obnovy a zachování*, pp. 16 – 29. Národní památkový ústav, Olomouc.

Kulišťáková, L., Flekalová, M., Kučera, P., Matáková, B., Salašová, A., Štěpánová, D. (2011). *Komponované krajiny*. Mendelova univerzita, Brno.

Lepš, J. & Šmilauer, P. (2003). *Multivariate analysis of ecological data using CANOCO*. Cambridge University Press.

Malínková, A., Čermáková, G., Pavelková, H., Pařízek, M., Jašková, P. (2013). Štřekeň - Jižní kompozice, *Krajinářský workshop*. Mendelova univerzita v Brně, Zahradnická fakulta, Lednice.

Matějková, P., Kletečka, Z., Řehounek, J. (2009). *Stromy a hmyz - praktický rádce pro účast ve správních řízeních*. Calla, České Budějovice.

Nassauer, J. I. (1995). Culture and changing landscape structure. *Landscape Ecology* 10, pp. 229-237.

Ode, A., Tveit M. S., Fry, G. (2008). Capturing landscape visual character using indicators: Touching base with landscape aesthetic theory. *Landscape Research* 33, pp. 89-117.

- Pavlátová, M. & Ehrlich, M. (2004). Zahrady a parky Jižních Čech. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha.
- Pradines, Ch. (2009). Road infrastructures: Tree avenues in the landscape. Council of Europe, Strasbourg.
- Reš, B. & Štěrba, P. (2010). Památné stromy - Metodika AOPK ČR. AOPK ČR, Praha.
- Sdružení Jižní Čechy Natura 2000 (2012). Plán péče o přírodní památku Štěkeň na období 2013 - 2022.
- Sibille, A. C. T., Ballester-Cloquell, V. - A., Ballester-Cloquell, V. - A., Darton, R. (2009). Development and validation of a multicriteria indicator for the assessment of objective aesthetic impact of wind farms. *Renewable and Sustainable Energy Reviews* 13, pp. 40 – 66.
- Storm, V. (2010). Fenomén alejí a stromořadí v krajině a ve městě. In: *Acta Pruhoniana* 95, pp. 139 – 143.
- Velička, P. (2010). Jak jsme k alejím přišli a jak o ně dnes přicházíme. In: *Zachování alejí jako typického prvku české krajiny*, pp. 16 - 33. Arnika, Praha.
- Veličková, M., Velička, P., Hruša, P., Salák, P., Dorin, V. (2013): *Aleje české a moravské krajiny - historie a současný význam*. Dokořán, Praha.
- Vorel, I. & Sklenička, P. (2007). Komponované krajiny období baroka: Dochované stopy prostorové skladby, vizuální a významové znaky. *Pozemkové úpravy* 60, pp. 20 - 24.
- Vysloužil, M. (2006): Historické aleje – cesty do historických zahrad. In: *Historické zahrady Kroměříž 2006. Umění a společenská činnost v historických zahradách*, pp. 41 - 43. Agentura Bonus, Hrdějovice.

10.2. Internetové zdroje

www.nature.cz

www.npu.cz

www.kr-jihomoravsky.cz

www.whc.unesco.org

www.wikipedia.cz

10.3. Právní předpisy

ČSN 83 9001: Sadovnictví a krajinářství - Terminologie - Základní odborné termíny a definice, 1999.

Zákon č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny, v platném znění

Zákon č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči

10.4. Zdroje obrázků

Obr. 10.1 - 10.3: www.mapy.cz (16. 4. 2014)

Obr. 10.4: Pavlátová, M. & Ehrlich, M. (2004). Zahrady a parky Jižních Čech. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha.

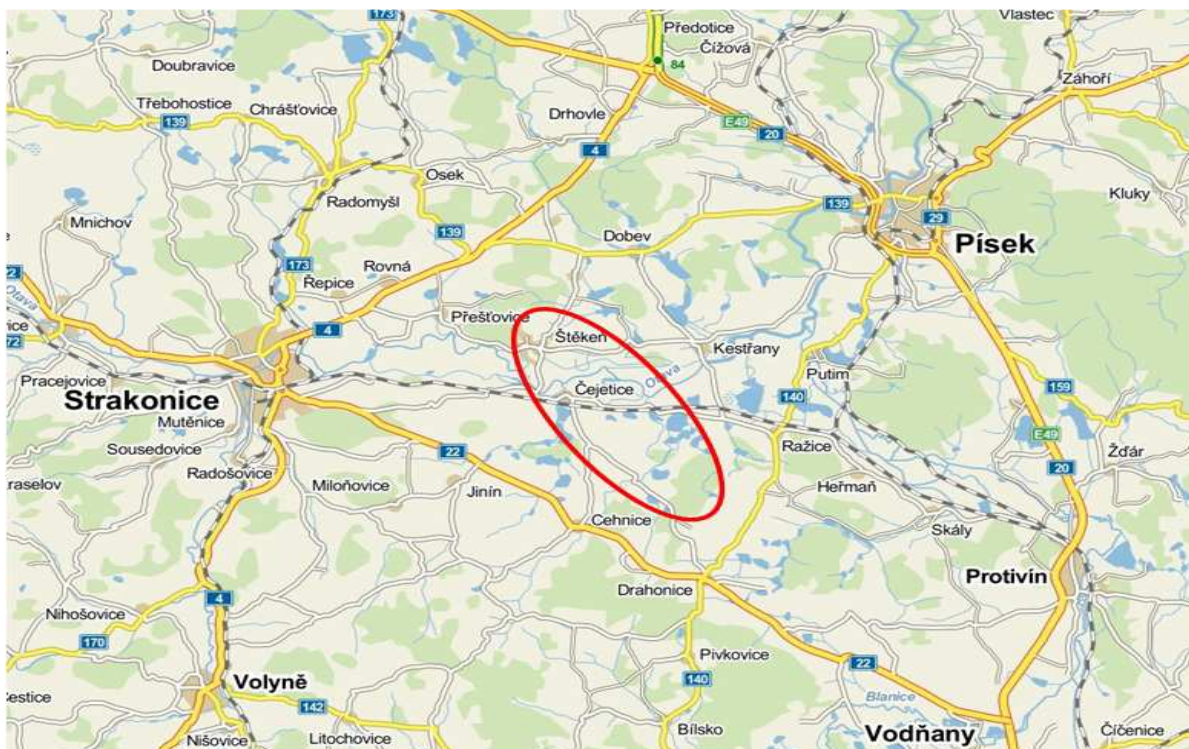
Obr. 10.5: Pavlátová, M. & Ehrlich, M. (2004). Zahrady a parky Jižních Čech. Společnost pro zahradní a krajinářskou tvorbu, Praha.

Obr. 10.6: Šindelář Jiří - vytvořeno v programu ArcMap 10

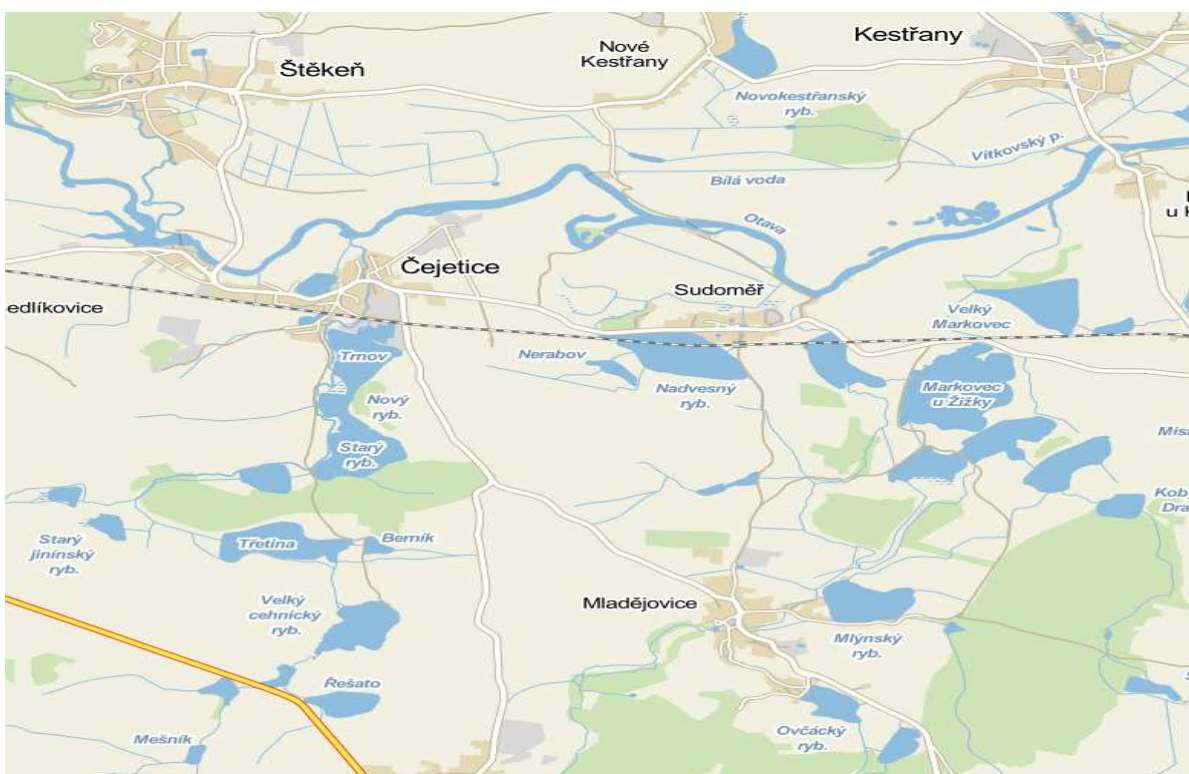
Obr. 10.7 - 10.11: www.oldmaps.geolab.cz (16. 4. 2004)

Obr. 10.12 - 10.22 : Foto Jiří Šindelář

11. Přílohy

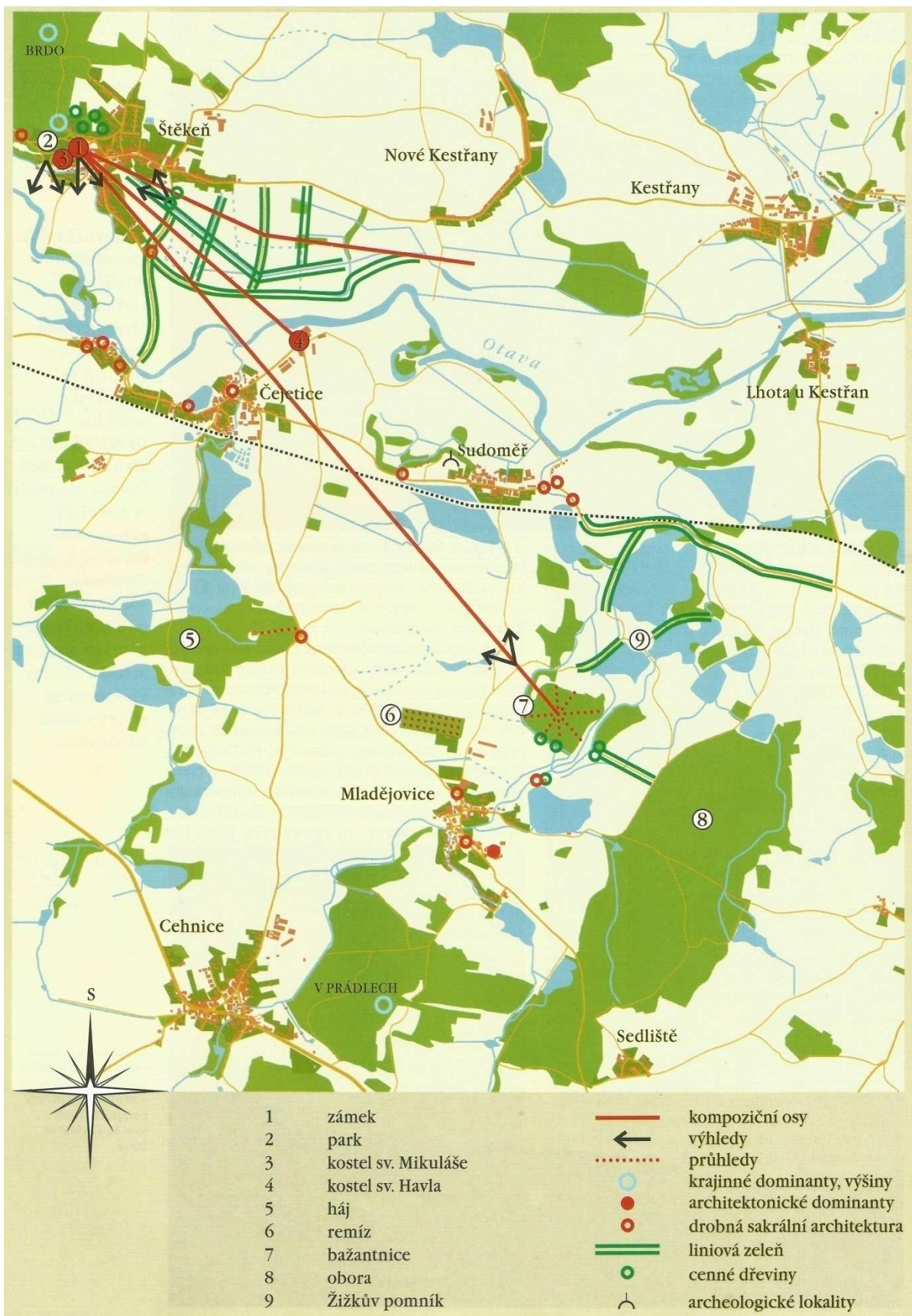
Obr. 10.1: Mapa širšího území s vyznačením zájmové oblasti.

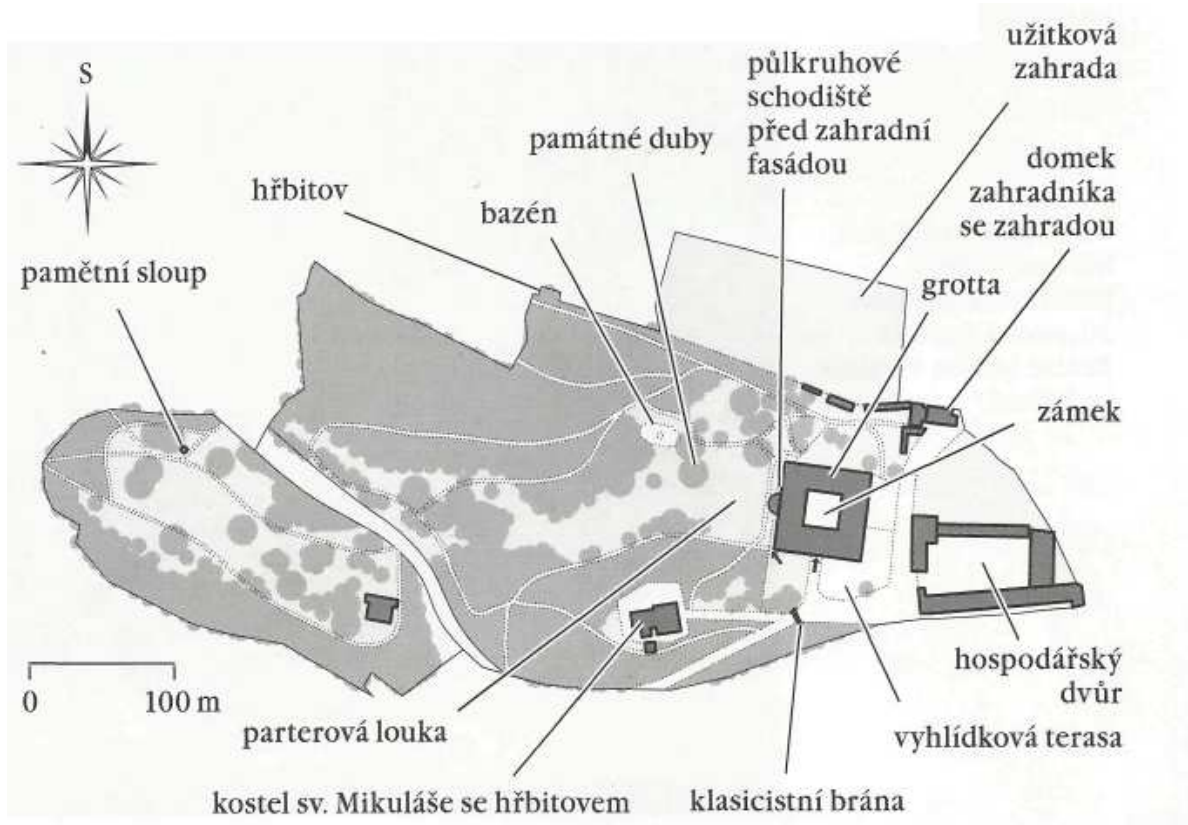
Obr. 10.2: Mapa zájmové oblasti.

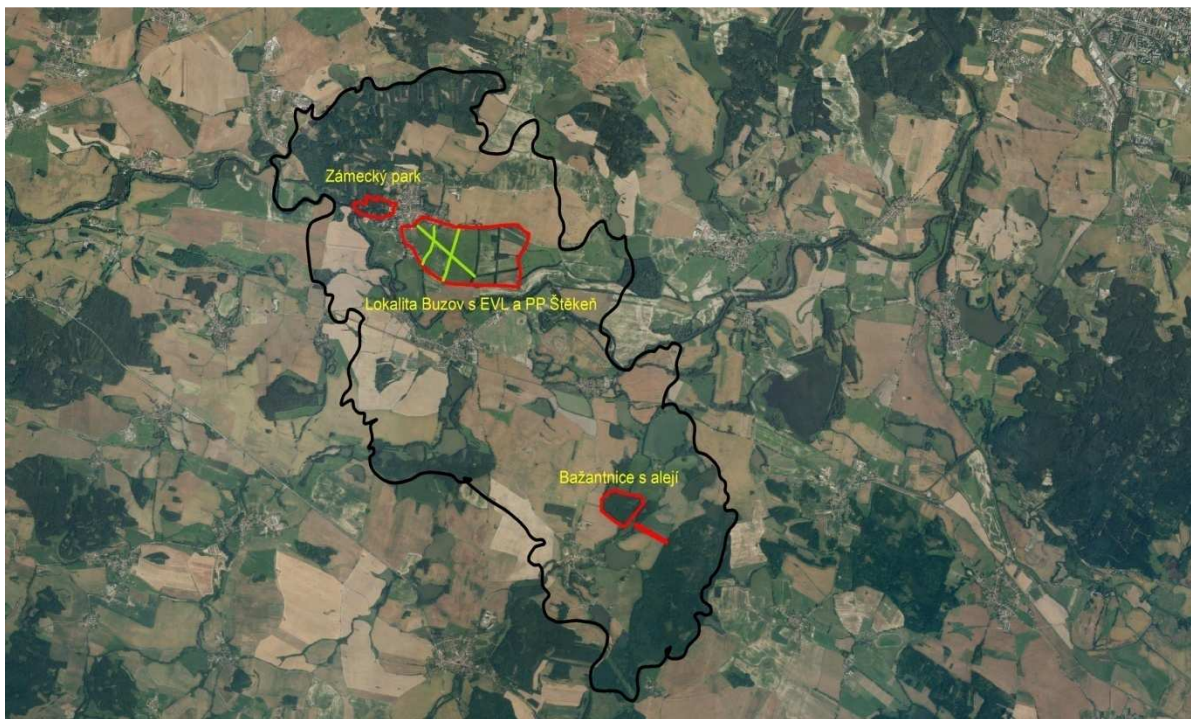
Obr. 10.3: Letecký snímek oblasti.

Obr. 10.4.: Celkové kompoziční schéma krajiny Štětka.

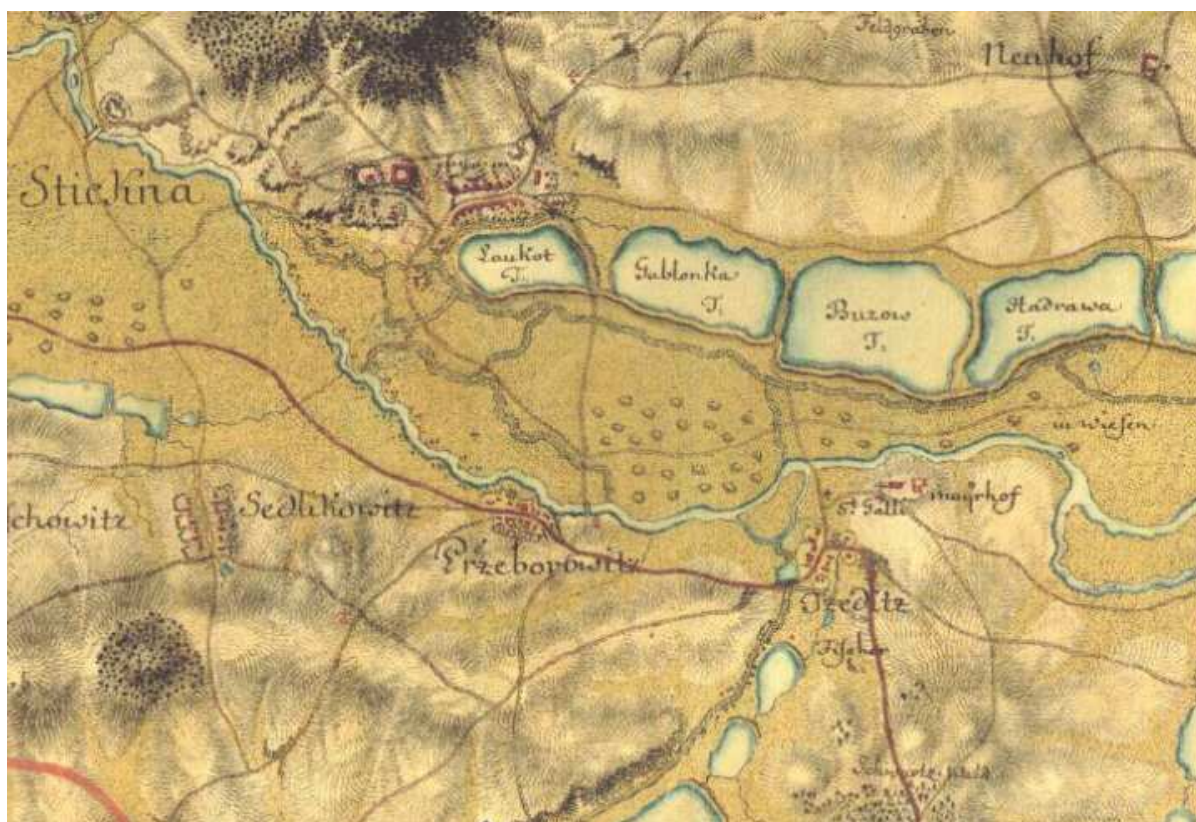
Obr. 10.5: Schéma zámeckého parku.

Obr. 10.6: Jednotlivé části oblasti řešené v rámci projektu.

Obr. 10.7: Krajinná oblast Štětka na mapě Millerova mapování z r. 1720, mapový list č. 17, měřítko: 1: 132 000.

Obr. 10.8: Zámecký areál a lokalita Buzov s bývalou soustavou rybníků na mapě I. vojenského mapování z let 1764 - 1768, mapový list č. 221, měřítko: 1: 28 800.

Obr. 10.9: Krajinná oblast Štětka na mapě II. vojenského mapování z let 1836 - 1852, mapový list W_14_I, měřítko: 1: 28 800. Na mapě z této doby ještě není znázorněna alej spojující mladějovickou bažantnici s oborou.

Obr. 10.10: Zámecký areál a lokalita Buzov na mapě III. vojenského mapování z let 1877 - 1880, mapový list 4252_3, měřítko: 1: 25 000. Na lokalitě Buzov v této době již chybí kruhové remíz.

Obr. 10.11: Bažantnice s oborou u Mladějovic na mapě III. vojenského mapování z let 1877 - 1880, mapový list 4352_1, měřítko: 1: 25 000. Na této mapě je již znázorněna alej spojující bažantnici s oborou.

Obr. 10.12: Vstupní průčelí štětkašského zámku.

Obr. 10.13: Pohled na západní průčelí zámku s okrouhlým schodištěm s památnými Štěkeňskými duby v jeho popředí.

Obr. 10.14: Vstupní průčelí kostela sv. Mikuláše

Obr. 10.15: Oválný bazén v zámeckém parku s kruhovou kašnou uprostřed.

Obr. 10.16: Pohled do parku v ose kompozice od západního průčelí zámku.

Obr. 10.16: Pohled v ose kompozice směrem k zámku z jihozápadní svažité části parku.

Obr. 10.17: *Quercus macrocarpa* (v současnosti již odstraněný) před západním průčelím zámku (říjen 2011).

Obr. 10.18: Spodní část zámeckého parku pod komunikací Štěkeň - Strakonice.

Obr. 10.19: Dubová alej A4 přiléhající k EVL a PP Štěkeň.

Obr. 10.20: Dubová alej spojující bažantnici s oborou v pohledu směřujícím k bažantnici.

Obr. 10.21: Torzo dubu letního s výletovými otvory v aleji spojující bažantnici s oborou.

Obr. 10.22: Dub letní stáří cca 300 let jako pohledová dominanta v ose jednoho z průhledů v bažantnici.